

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Dava

„Este știut că în decursul istoriei, exprimând aspirațiile de libertate și independență ale poporului, patrioții cei mai luminați au năzuit către o formă de stat democratică, progresistă, care să asigure libertate și dreptate socială pentru cei mulți, neatîrnarea politică și înflorirea economică a țării, să întărească dreptul sacru al poporului de a fi singur stăpîn în patria sa strămoșească“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LUCEAFĂRUL

SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
ANUL X — Nr. 52 (296) ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● Sîmbătă 30 DECEMBRIE 1967

L
Ă
M
U
L
T
I
Ă
N
I

SĂPTĂMÎNA

ANUL 20

Daui decenii de construcție pașnică, desfășurată sub zodia socialismului au fost de ajuns pentru a schimba aspectul societății românești în datele sale fundamentale. Intervalul scurs ne apare ca un răscoal al cristalizărilor, al decantării elementelor noi de ordin social apărute între holarele României, al constituirii acestora într-un sistem solid, într-o construcție superbă al cărui nume îl pronunțăm totdeauna cu îndreptățită mîndrie.

Chipul de astăzi al României este rezultatul unei trude îndelungi, al unor aspirații milenare. El este chintesența viselor, îndepărtate sau mai apropiate ale celor ce au luptat pentru integritatea și independența ei. Este chintesența viselor celor ce au aliat totdeauna idealul de libertate națională idealului de libertate socială.

Înainte de a fi fost factor constituit, mod de existență al unui stat, Republica a fost o aspirație, o năzuință spre egalitate, o îndreptare a gândului către un spațiu social pur, lipsit de atribuțiile exploatații și mizeriei.

Republica înseamnă canalizarea tuturor forțelor poporului în interesul bunăstării generale. Simbol al unui mod nou de existență ea devine un edificiu în construcție și perfecționare continuă, la înălțarea căruia în timp își dă concursul întreaga națiune sub înțeleapta conducere a Partidului Comunist Român.

Un scurt bilanț al celor douăzeci de ani, sărbătorii acum, ne pune în fața unor împliniri pe care România veche nu și le-ar fi putut niciodată asuma. O industrie înălțată la proporții gigantice față de o moștenire trecută, o agricultură nouă, construcții numeroase în toate orașele și satele țării, stau mărturie pașilor repezi străbătuți de România socialistă pe calea deplinei modernizări. Dar cea mai de seamă mărturie a transformărilor radicale survenite în această scurtă perioadă istorică este noua conștiință

(Continuare în pagina 11)

PREMIILE LUCEAFĂRULUI PE ANUL 1967

- Poezie:
Marin Tarangul
— 4000
- Proză:
Florin Gabrea
— 4000
- Critică:
Iancu Dumitrescu
— 4000

GRIGORE HAGIU

IMN ROMÂNIEI

Timp de vîrstă viitoare
lung rotind reverberații
pe osile gânditoare
ce le înalță-n cer Carpații :

Tărîm de revelații, Românie.

Leagăn adînc de lume,
chip fraged în izvor,
unicul nostru nume,
veșnicul nostru dor :

Imn te-nunune, Românie.

Unde se naște apa cea vie,
vulturii cuburi în stemă își fac,
pururi pe sine gîndul se știe,
liber în miezul de veac :

Țară-altoită pe oase de dac, Românie.

Atîtea semînțe-n pămînt
cite stele pe cer,
cite cuvînte la gînd
răspund în eter.

Somnul meu cel mai curat
devine mai mare,
de somnul semînțelor înduplecat,
de mireasma lor viitoare.

Pot dovedi cu voi afit de ușor,
semînțe-n tăcere mai agere,
greutatea acestui pămînt rotitor,
suava lui forță de-atrăgere.

O aripă crește în steaguri,
altă-n semînțele nevăzute,
țară vislînd pe meleaguri
de două mii de ani știute.

Dacă tu mă gîndești, pot spune
sînt trunchiul de oțel înalt
zidit de semînții străbune
mereu spre cerul celălalt.

Dacă tu mă visezi, pot zice :
am aripi prin care trec fără urmă
ploile repezi de-alice
și-a norilor tainică turmă.

Dacă tu mă iubești, pot rosti
cuvintele ce nu fac deosebire
între noapte și zi,
sub conul stelar crescut din iubire.

Dacă tu ești, sînt,
sînt, ești,
împreună dulce de pămînt
pe-orbitele cerești.

Văzul, pipăitul, gustul,
mirosul, auzul, toate,
și ce suflet mai are-ntrînsul,
gîndul purelor carate.

Modelate vin din tine, se măsoară
cu adineul tău știut,
respirîndu-ți relieful, țară,
înainte de-a mă fi născut.

Tu erai cu mine-asemeni,
înfrîindu-ne-n vîpaie,
lumiî dat cu patru gemeni,
Mircea, Ștefan, Tudor, Nicolae.

Cîte capete mai am pe umeri,
cîte guri, să-ți cînte, nu mă știu,
numărîndu-mă, te numeri,
țară, întregită-n orice fiu.

DISTINGUO

REPUBLICA

Cu o unanimitate absolută, sărbătorim douăzeci de ani de la instaurarea Republicii. Oamenii mai în vîrstă își vor aminti desigur depravarea, la care căzuse o monarhie irresponsabilă nu numai constituțional. Această comparație este însă un fel ușuratic de a gîndi legitimitatea regimului republican. Căci noua formă de viață publică, pe care și-o da țara noastră acum douăzeci de ani, își trage puterea nu din arbitrarul și imoralitatea întimplătoare a casei regale, ci din superioritatea principului ei asupra principului monarhic și mai cu seamă din întemeierea ei pe unicul sens al istoriei noastre naționale

În adevăr, monarhismul conține în sine, sub oricite îngrădiri constituționale, un simbul de autoritate, care nu așteaptă decît împrejurarea să incoltească și să înăbușe libera dezvoltare a unui popor. Iar cît privește direcția fundamentală a istoriei, pe care se întemeiază organizarea republicană a statului, ea se declară chiar din zorii vieții statale românești, cînd apar numeroase vovodate populare, se afirmă indirect prin izolarea în forme arhaice de viață colectivă, mod al segregării poporului de administrații străine sau numai nefirești, dar se afirmă și direct în singele unui lung șir de revoluții totdeauna și naționale și sociale, ceea ce nu însemnează decît că istoria românilor este o neîntreruptă aspirație, cînd aminată și aproape înapărentă, cînd eruptivă și însingurată, a voinței unanime de independență și autoconducere.

Nenumărate evenimente cîmplite, ca pustiiri și stăpîniri străine, toate efemere, au bîntuit mai bine de un mileniu și jumătate spațiul acesta carpato-dunărean; și în timp ce oamenii locului trăind nedeslipiți de ambele versante ale Carpaților, au văzut spulberîndu-se în vîntul istoriei noroade de lăcătose omești, privind după aceea cum se infiripă și cum pier mari regate și cel puțin patru imperii, aspirația lor la neatîrnarea socială și națională a fost singura realitate statornică, nelincită ca munții, pe care nopți oricît de lungi îi pot numai ascunde, nu și desființa.

Instaurarea Republicii, care însemnează conducerea poporului prin popor, altfel neînsemnînd nimic pozitiv, încunună prin urmare acea străveche aspirație a românilor, care, vertebrîndu-le dramatica lor istorie, implica eventualitatea organizării republicane a vieții noastre de stat ca singura legitimă. Unanimitatea, cu care se sărbătorește la noi evenimentul, răspunde unanimității popular-istorice, care l-a hrănit ca pe un ideal cu suferință tăcută și de atîtea ori chiar cu sînge.

VLADIMIR STREINU

ALEXANDRU BALACI

UNIVERSALITATE ROMĂNEASCA

Am avut de multe ori prilejul de a însoți înalți oaspeți din străinătate în călătoria lor în România de azi. Străbătînd zonele de o rară simetrie ale țării noastre, am fost martorul atent al descoperirilor lor gradate, al ascensiunii pe treptele cunoașterii unui univers fizic și spiritual nou, al încetării lor ultime. De la treapta înțîia a marii cîmpii, pînă la coroana munților, ei au putut avea revelația supremei armonii planetare care a împărțit România în zone de relief absolut echivalente, între cîmpie, coline și munți, între mare și cer. Armonia celestă a specificului peisaj românesc a fost înelul în care s-a încastrat nestemata spiritului său, pe care oaspeții străini l-au descoperit în ondulara spațiului moritic din cel mai complex folclor european, în proporțiile care ascultă de geometrii de aur ale caselor din satele românești, în culoarea de vis și azur a albastrului de Voroneț, intrat ca atare în marele dicționare ale artei universale, în zona edenică a mănăstirilor din Nordul Moldovei, pe care Focillon le dorea păstrate viitorului intangibile, în nealterata, divină lor frumusețe, sub vaste cupole de cristal. Oaspeții străini au înțeles simbolul clar al Colonei fără sfișit a lui Brâncuși care leagă pămîntul de cer, muzica atocuprinzătoare ca marea în care-și găsește odihna toate fluviile, a lui George Enescu. Oaspeții noștri au descoperit astfel adîncile rădăcini ale universului spiritual românesc, au descoperit și dimensiunile noi și mersul ascendent al Patriei, ai cărei oameni au adăugat armoniei peisajului mării noi, cerului, fulcerele puternice ale hidrocentralelor și culorile stranii ale fumurilor marilor combinate ale chimiei. În zilele acestea solare ei au recunoscut că România se află alături de tot ce este frumos și drept în lume, că spiritualitatea ei contemporană se răspîndește dincolo de hotare, cu toată

MHNEA GHEORGHIU

Filmul mondial și noi

Acum aproape 20 de ani, cînd pionierii cinematografilor noastre socialiste realizau primul film românesc, pe șanțurile reconstrucției — printre cîtece înflăcărare și lozinci purpurii —, ei puneau piatra de temelie a unui nou edificiu cultural, alături de poeții, de muzicienii și artiștii, care au salutat pentru înțîia oară, prin instrumentele artei lor, Republica României renăscute.

A trecut repede tinerețea cinematografilor noastre; e o artă și o disciplină în care progresele se succed într-o dinamică impusă de avîntul neobosit al tehnicii complexe, de care e inseparabilă. Profitînd din toate succesele și chiar din insuccesele ei, din economiile și chiar din risipele ei și crescînd cu mari eforturi din enorma și pasionantă energie depusă de cadrele ei artistice și tehnice, arta și tehnica filmului românesc a propășit, în toate genurile pe care a culestat să le abordeze: filmul artistic, documentar, de animație, științific și de actualitate. Iar dacă, sub aspectul pur numeric, desigur producția națională de filme s-a dublat numai în acest cîincinal, ea nu se ridică totuși la cifra altor industrii, cu o mai lungă istorie calitatea muncii artiștilor noștri, mereu îmbunătățită, a izbutit să împună filmul românesc pe o treaptă superioară altor cinematografii, în raport cu volumul producției la care mă refer.

Calitățile realizatorilor noștri și centrul românesc de producție cinematografică se bucură azi de un prestigiu bine meritat pe piața mondială a filmului, confirmat de acordurile de coproducție și colaborare cu țări mari producătoare de filme, confirmat de zeci de premii dobîndite succesiv la competiții importante, de prezența unor proeminenți cinești români în jurile internaționale și de pătrunderea filmului românesc pe ecranele și la posturile de televiziune străine, de numărul tot mai mare și de numele impunătoare de regizori și artiști străini care au lucrat și lucrează pe platourile noastre și în filmele noastre sau care figurează pe

(Continuare în pagina 11)

(Continuare în pagina 11)

Virstele patriei

Soarele patriei

Descoperirea

Anii impotrivirii

Deșteptarea României

Poarta furtunilor

Începuturile

Entitate palpabilă și, în același timp, inefabilă, greu de definit, scăpând mereu din raza exactului, gândită și simțită, de aceea, în înfățișări subiective infinite, adorată până la venerație, ca o ființă de esență divină, cîntată în ode inrapate sau, dimpotrivă, privită din unghiul elegiei răscolitoare, patria a urcat dintr-un început literaturii noastre pe treptele mitului. Mară realitate care să se fi conservat atât de strălucit la un asemenea nivel, adăugându-și cu vremea însemne de trăinicie noi, ca ideea de țară și sentimentul implicit în ea. De la autorii naivelor „stihuri la stema țării” pînă la Nichita Stănescu și Ion Gheorghe, poezii au investit-o, după model folcloric („Pe-un picior de plai / Pe-o gură de rai”), cu virtuțile excepționalului și ale superlativului, au dat succesiv vulturului, bourului, tricolorului, stemei republicii, simbolurilor ce o individualizau, semnificații aparte, iar celor ce o reprezentau în modul plener, ca expresii supreme, ideile, ale acestor meleaguri și ale locuitorilor lor, însușiri revelatorii pentru specificul nostru național. Contemplată ca adevăr de ordin transcendent și, deopotrivă, metranscendent, eternă și totuși istorică, aceeași și mereu alta, într-o dialectică a virstelor și a intruchipărilor, aidoma firii inesei, patria e unul din motivele lirice fundamentale ale literaturii române, exploatat și în clipele de înaltă spirituală colectivă și în acelea de urgie și instabilitate, prielice și de încantații enderice, și de duioase gingășii, și de strigăt eroic. Concepută sentimental ori lucid, în funcție de temperamentul interpretului și de momentul istoric în care viețuiește acesta, țara sugerează, prin echivalențele ei tradiționale (vatra, glia, locul natal etc.), primordialitatea, ideea de alma mater, punct de plecare și punct de sosire, într-un circuit emoțional ce proiectează, la rîndul său, dincolo de fizic, relația antecică dintre om și pămîntul (colectivitatea) căreia îi aparține. În substanța ei, viziunea e funciar animistă, patria avînd un duh al ei, nemuritor, ce trăiește, cu autenticitatea incontestabilului afectiv, în toate elementele ce o ilustrează în plan fenomenal. Elul, ramul, tot ce mișcă, sînt pentru Eminescu, în Scrierile III, materializări ale acestui duh. Muoții, apele, așezările cu răsunet în memoria poporului, sînt permanente ce revin ca atare, cu personalitatea lor, de la prepașcîndi pînă în zilele noastre, ca simboluri elocvente ale patriei, ale geografiei și istoriei ei. Eroii, ombrăți cu atributele maxime ale valorii umane, vînt și ei, în aceeași viziune, intruchipări exemplare ale aceluiași sentiment fundamental. Toma Alimous, Grăia lui Novac, Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Tudor Vladimirescu, Bălcescu, Avram Iancu, Eminescu, luptătorii comuniști, construcții socialiste, trecuți pe tărîmul existenței estetice, configurează în fizionomia, zbatere și aspirațiilor lor, metafora patriei însăși. Așa îi înregistrează, în operele lor, făuritorii baladelor și ai poemelor, de ieri și de azi, realizînd fiecare, la dimensiunile lui, ceea ce creionează, sintetic, Marin Sorescu în admi-

rabul său poem închinat lui Eminescu — expresie necesară, integrală, românească a conceptului de patrie și de patriotism. Fie că vorbesc de personaje din trecutul îndepărtat sau apropiat, cu identitate verificabilă sau doar fictivă, și unii și alții din numeroșii scriitori dăruiți temei își situează eroii, în chip natural, la porțile mitului. Atmosfera de legendă ce-i învăluie, deseale raportări la protagoniștii basmelor, hiperbolizările, funcțiile etice pe care ei le îndeplinesc, forța spirituală extraordinară pe care o emană, gesturile ce-i caracterizează, abnega-

lități, ci și de ceea ce se cheamă spiritul epocii, modul de înțelegere filozofică a existenței umane, interesele imediate ale colectivității naționale, împrejurările particulare în care se afla patria și națiunea. Aplicat la realitățile acestora, timpul, în înfățișarea lui tridimensională, capătă, astfel, valori afective sensibile nuanțate de la epocă la epocă, în-cît evocarea aceluiași moment istoric cunoaște, în optica diverselor generații, reverberații mereu inedite, iar sentimentul țării izvoare de apă vie mereu reimprespătate. Contemplația se întemeiază însă,

CRONICA LITERARA

de Aurel Martin

„Virstele patriei”

lia, puterea de sacrificiu, înțelepciunea, trumuseța sufletescă (trăsnită nu o dată și asupra celei fizice), idealurile înalt umaniste ce-i călăuzesc, conlucrează, toate, în a-i desemna ca materializări ideale, pilduitoare, la scara simbolului, ale patriei, în diferitele ei virste. Căci fiecare interpret, în monologurile și dialogurile lui lirice, tinînd să-i descopere esența eternă, absolută, a rămas firesc omul epocii sale și, în consecință, a receptat-o cu ochii acestora. La virsta contemporană lui și mai ales în lumina ideologică ce-l orienta. De unde remarcabila diversitate a ipostazelor în care apare patria în poezia noastră, diferența de timbru istoric, de perspectivă, de univers referențial, de modalitate, existențe citadate chiar la același cîntăreț. O simplă compunție mentală între lirica pasapistă, cu voci-le singularizante ale lui Alexandri, Alexandrescu, Bolintineanu, lirica eminesciană, coșbuciană, macedonkiană, apoi aceea a lui Goga, Blaga, Pillat Arghezi, Beniuc și, în fine, cea cultivată astăzi, în anii virstei socialiste, furnizează suficiente argumente E o varietate dictată nu numai de datele intrinsec individualizatoare ale diverselor persona-

de fiecare dată, pe conștiința relației osmotice dintre subiect și obiect, dintre poet și patrie (ca în cunoscutele versuri ale lui Coșbuc: „Sînt suflet în sufletul neamului meu” și „Sînt inimă-n inima neamului meu”), pe simțămîntul apartenenței la inefabilul ce însuflețește, în timp și peste timp, plaiurile noastre și generațiile ce le stăpinesc. Sînt o conștiință și un simțămînt ce străbat suverane întreaga noastră literatură, conferindu-i iradient trăsătura implicit patriotică pe care atîtea antologii o reliefează cu preșnanță și nu numai în manifestările ei strict lirice, ci și în acelea epice și dramatice. Dovadă stă, între altele, culegerea de prozii monumentale, apărută zilele acestea, în cinstea aniversării a douăzeci de ani de republică, la Editura militară. Intocmită de Emil Manu, care semnează și introducerea, comentariile, bibliografia, cu bogate și utile incursiuni istorico-literare, evidențiind interesul consecvent purtat de scriitorii, de-a lungul veacurilor, problemelor patriotice, antologia, pe marginea căreia mi-am îngăduit glozele de față, se înscrie, neîndoiește, printre faptele de cultură ce merită grațitudinea cititorilor.

À propos de...

tensiunea creată de relațiile triunghiulare nu pot fi suportate și nici tolerate de nici unul dintre termenii care-l compun. Există cazuri cînd situația triunghiulară pare dezintegrată, dar ea conține și există nu ca virtualitate, ci ca ardere lăuntrică mascată de contextul care nu permite soluționarea situației, amînd-o. Un astfel de caz ne prezintă Pop Simion, care ne demonstrează viguros că există momente istorice cînd atmosfera socială generală poate domina pasunile individuale, cînd activitatea civică în care oamenii sînt încadrați acoperă mocnirea pasiunilor, realizînd decamdată armistiții tacite. Decamdată Romanul său nu reprezintă, așadar, o demonstrație a dispariției triunghiului în noile condiții sociale și nici a desuetudinii sale, ci a *inactualității* sale temporare.

Ca să ne explicăm mai bine, să urmărim puțin istoricul triunghiului lui Pop Simion. De la bun început constatăm că el are o geneză absurdă. Ion Chirilă este consemnat ca decedat de război, cînd, în realitate, el se află undeva într-o clinică chirurgicală din Cehoslovacia. În aceeași zi cînd află de moartea soțului ei, Leontina îl va urma supusă, dar încă năucă, pe Ștefan Clej. Faptelor nu trebuie să le căutăm explicații mai amănunțite, căci nu le vom găsi. Pasiunea ca și datorită sînt fenomene iraționale și irrationabilizabile. Concluziile acestea vor fi trase de fiecare dintre personaje în parte. Care vor încerca să se ocolească, de aici înainte: Leontina îl va ocoti pe Chirilă, Chirilă îl va ocoti pe Ștefan Clej, în viața particulară ca și în activitatea obștească sau cea productivă. Dar ocotirea nu înseamnă o rezolvare sau o rezolvare provizorie: o amînare a cărei scadență nu poate fi dusă la nesfîrșit. Personajele maramureșene ale lui Pop Simion, sînt natuși simple, temperament dotate cu bun simț, dar vîrile pînă la violentă, ignorînd disimularea ca și compromișul. De aceea ele își găsesc în muncă o scăpare și în a se evita o soluție pe care o vom recunoaște provizorie. Evitarea este oricum indicul psihologic că pasiunile nu s-au stins, că ele stau gata să iasă la suprafața ca vilvătăile dintr-un foc înăbușit. Iată: Leontina, la o reîntoarcere de la Raion spre casă, nu mai poate ocoti stăru în care Chirilă este activist. Reîntoarcerea lor este o explozie erotică tăcută, reciproc asigurată. Cînd, după 18 ani totul pare fi stins, cînd Chirilă și-a găsit poartă o soție în Sîia, un ultim episod care se desfășoară în apartamentul soțului Clej, la care sînt prezente principalele personaje ale cărții, ne arată că situația pasională a rămas intactă decamdată. „Triunghiul care înlăntuiea destinele celor doi bărbați și

À propos de...

al) femei era mai viu și mai încordat ca oricînd, se înfierbîntase pînă la incandescență. Ce se va întimpla în următoarele cinci minute? Era mica întrebare pe care și-o puneau instantaneu și persistent cei de față”. Romancierul își suspendă aici relatarea istoriei pasionale principale. Rezolvarea aparține unei alte cărți? Sau ne aflăm în prezența unui conflict rămas deschis, unor întrebări cărora cititorul urmează să le propună soluții ipotetice în baza propriei sale viziuni? Nu știm. Dar cartea nu se termină odată cu acest episod brusc rețezat. Orta:ul lui Chirilă, Clemente Șuta și fata Leontinei, Amalia, își dăruie spontan și reciproc iubirea. „Cei doi nu bănuiau că prin gestul lor dăruit inaugurează un nou și foarte posibil triunghi al destinului lor despre care poate fi, eventual, vorba în altă carte”. Ce se va întimpla de acum încolo? Întrebarea pasionantă rămîne decamdată fără răspuns. Și, poate că eficacitatea ei constă în rămînerea la stadiul de întrebare — ca și viața. Oricum, succesiunea aluzivă creată prin situarea paralelă a două serii de destine cred că este una dintre cele mai semnificative pentru imaginea unei realități în care repetiția în varietate „constituie o coordonată incontestabilă”.

O problemă dintre cele mai arzătoare și delicate care se pune în cazul unui asemenea conflict erotic este aceea a stabilirii raportului dintre relațiile pasionale și normele morale. Cartea ne demonstrează din acest punct de vedere un alt adevăr fundamental: viața este mult prea complexă și contradictorie pentru a fi încadrată în patul prostăstian al unui sistem moral convențional. Morala trebuie să se supună vieții și viața normelor morale, sau mai curînd, ele să se supună și să se domine reciproc? Romanul, prin finalul lui suspendat, pare a opta pentru ultima ipoteză. Timpul va decide în privința destinelor personajelor.

Dacă romanul ar fi numai o simplă relatare a unei situații erotice triunghiulare, atunci el s-ar pierde printre zecile de mijle de alte romane cu subiecte asemănătoare. Dar ceea ce aduce realmente nou Pop Simion este încadrarea relațiilor individuale în contextul larg al unor momente sociale de profunde profaceri din existența poporului român. Personajele lui Pop Simion participă ele însele la aceste modificări generale, modificîndu-se simultan pe ele însele. Cloacurile de interese și pasiuni interindividuale apar și mai pluse valorificate pe fundalul general al epocii. O revoluție se face cu oamenii și după cum își construiești o casă cu materialele pe care le ai și nu cu cele pe care le-ai dori, o revoluție se face cu oamenii pe care-i găsești. Destinele

À propos de...

personajelor apar de aceea elocvente nu numai prin și pentru ele însele, ci și pentru epoca în care au trăit.

O epocă cu extraordinară precizie conturată Pop Simion, fost reporter, are simțul localizării și detaliului exact. La el Baia Mare este Baia Mare a anilor '46 sau '61; sculptorul Vida Geza sau pictorul Dișe nu au nevoie de pseudonime literare. Valoarea documentară crește, și prin ea, coeficientul de verosimilitate.

Izbitoro este apoi tonalitatea în care este concepută cartea. Ne reamintim cu toții de acele evenimente pe care le-am trăit, participînd activ sau depunînd mărturie. Evenimente care s-au așezat, au trecut, lăsînd reminiscențe, formule de limbaj pline de miez și intîmplări senzaționale. Nostalgiia vagă a unor sentimente care ne-au încercat. Privite din perspectiva prezentului, aceste evenimente au căpătat ocea aura legendei. Cît timp a trecut din '58 pînă acum? Secole. Astăzi, reținem din trecut evenimente cărora le acordăm alte semnificații. Datorită prezentului cartea lui Pop Simion este invadată de un optimism robust, ca acela ai personajelor sale.

S-ar putea vorbi mult despre construcția cărții. O soliditate autentică, ardelenescă. O simplitate care nu e a schematismului, ci a purității. Și, totuși, acea aparentă simplitate pe care o au cărțile de probleme care ne interesează prin ceea ce spun și scîpîndu-ne la primul contact, modalitatea în care se spune. S-a gîndit vreodată cineva la construcția poemelor lui Goga sau a romanelor lui Malraux? Nu ne-am lăsat atrași de mesaj, uitînd forma lui? Cercetînd mai atent vom găsi în cartea lui Pop Simion rafinamente prozastice dintre cele mai alese. O expresie clară și concisă, simțu proprietății exacte a cuvîntului servind construcției epice generale care este aceea bazată pe tehnica memoriei involuntare. Naratorul sectionează și amestecă relațarea destinelor, revine, precizează, introduce povestirea în povestire, scrisorile în cadrul povestirii, etc. Senzația autenticității complexe va fi sporită prin varietatea procedurilor utilizate.

O carte care te face să meditezi. O carte care, prin curajul cu care atacă o problemă delicată prin abilitatea cu care o conduce și prin calitățile de expresie se înscrie printre acele puține victorii remarcabile ale prozei noastre dedicate epocii de consolidare și perfecționare a societății socialiste.

MARIAN POPA

Romanul lui Pop Simion ne-a dat posibilitatea să medităm asupra unor adevăruri delicate, dar care trebuie odată și odată să fie puse la punct. Probabil că jumătate din literatura tuturor timpurilor are o bază conflictuală care beneficiază de schema triunghiului; cealaltă jumătate relatînd ceea ce se întimplă înainte de cristalizarea sau după dezagregarea unui triunghi. Dar mai întii, ce este, geometric vorbind, un triunghi? Condiția fundamentală de existență a unui triunghi este ca trei puncte să fie unite între ele; nu există triunghi alita vreme cît această relație lineară nu se stabilește. Triunghiul uman nu are numai un caracter burghez cum ține să ne demonstreze o parte din critica literară, ci unul etern, căci el se referă nu neapărat la o organizare socială, deși este o realitate socială. Ion Chirilă, Leontina, soția sa și Ștefan Clej, cel de-al doilea soț, sînt țărani și încă din cea mai pură rasă țărănească neînflată de vreo morală burgheză. Caracterul triunghiului este social în măsura în care un triunghi presupune stabilirea unor relații între mai mulți indivizi; dar prin natura relațiilor, care sînt de esență pasională, triunghiul are valabilitate eternă. Triunghiul nu este o tragedie, dar este o fatalitate; sursă de conflicte dramatice, de concesii, compromisiuri, resemnări sau renunțări. Două sînt cauzele care-l creează și care-l distrug: pasiunea omenească pe de o parte, și pe de alta, incapacitatea ființei umane de a rămîne fixă, imuabilă, solidară unei singure pasiuni, conservată la aceeași tensiune. Un triunghi înseamnă o rețea interpersonală care are drept premisă o pasiune binară a cărei soliditate este verificată prin confruntarea fiecărui termen, cu un al treilea. Ce se va întimpla în acest caz? O deconstructură a fluxului inițial sub forma celui de-al treilea termen eventual reîncadrarea celor trei termeni în alte distribuții pasionale. Adevărul acesta ne conduce la o observație foarte importantă cu privire la triunghi, care de obicei nu se face: anume efemeritatea sa, valoarea sa semnificativă în funcție de durată, caracterul său temporar. Un triunghi nu poate dura la infinit, pentru că

Figura lui radia bunătaea. Era un lucru atât de neobișnuit pentru mine, încât, în primele timpuri când l-am cunoscut pe profesorul Cantacuzino, eram chinat de explicația acestui fenomen.

Profesorul Ion Cantacuzino era un savant cu renume mondial în domeniul bacteriologiei. Dar el începuse să studieze științele naturale, și doctoratul și l-a dat în această specialitate. Mai târziu, și-a trecut și doctora-

Moștenind o mare avere (prin mamă, una din fiicele generalului Mavros, șeful cancelariei generalului Kiseleff și inspector al carantinelor din cele două Principate, el însuși colecționar de antichități și Mecena al muzeului de antichități din București, profesorul Cantacuzino își formase, în cursul anilor, o bogată colecție de gravuri originale din toate timpurile și din toate școlile, evaluată la o cifră impunătoare.

rare le poseda în mai multe exemplare, reprezentând tiraje succesive, fiecare exemplar constituind un bun de preț.

La Institutul de seruri și vaccinuri din București, care astăzi îi poartă numele, putea fi vizitat zilnic în camera lui de lucru. Splendidul lui cap de expresie, încoronat de volutele părului alb, era luminat de un zîmbet de o inefabilă bunătaea. (Așa trebuie să se fi înfățișat lui Jean Valjean episcopul Myriel, atunci când, adus de jandarmi în fața episcopului, căruia i se restituiau sfeșnicile de argint furate, acesta i le-a înminat lui Valjean, declarând că i le dăruise în prealabil, și l-a îndemnat să le ia, întovărășindu-și zîmbetul cu aceste simple cuvinte: „prenez-les donc, mon ami”). Era întotdeauna dispus să ajute pe oricine. Marea lui inimă nu știa să refuze. atunci când era solicitat. Și toți cei veniți plecau încurajați, pentru că se împărtășiseră de lumina care radia dintr-insul.

Scoala de specialiști pe care o crease își căpătase celebritatea. Dar în afară de meseria lor strict determinată — care comporta și o latură industrială. Institutul fiind furnizorul unui număr de vaccinuri, fabricate în serie —, cei mai mulți din colaboratorii săi deveniseră ei înșiși amatori pricepuți în domeniul muzicii instrumentale și artelor plastice. Astfel, citiva dintr-inșii își formaseră colecții de tablouri sau de cărți rare.

Mă aflam în vastul său cabinet de lucru din piața Lahovary. Într-o seară de primăvară. Era după accidentul pe care îl suferise în Elveția, de pe urma căruia rămăsese cu un picior mai scurt. De statură mijlocie, cu un trup masiv, se mișca greu acum, sprijinit pe un baston.

Îi vorbeam despre un proiect de călătorie în Albania a unei echipe de specialiști din diferite domenii, pentru cunoașterea fața locului a acestui popor atât de interesant, de care ne leagă o civilizație comună, în epoca cea mai veche a istoriei noastre, și îi detaliam itinerarul nostru.

Mă asculta cu atenție. La un moment dat, cuprins de un entuziasm tineresc, la ideea acestei expediții, s-a ridicat cu efort de un scaun și, întinzându-mi mina peste masă, a exclamat: „Alexandre, j'en suis!”.

DIN „CARTEA ALBĂ”

de Al. Rosetti

Prof. dr. Ion Cantacuzino

tul în medicină. Dar nu a profesat medicina, ci, atras de problemele biologiei, și-a făcut cariera la Institutul Pasteur, din Paris, lucrând alături de Metșnicov, iar la stația experimentală din Roscoff, în Franța, urmărind problema imunității la vertebrate.

O carieră strălucită.

Când l-am cunoscut, mă așteptam la o conversație banală, a unui specialist scos din cercul său de preocupări.

Grosolană eroare!

Profesorul de bacteriologie era unul din cei mai strălucitori umanități ai veacului. Știa tot — sau mai tot din domeniul literaturii filozofiei, muzicii și bele-artelor, și putea alimenta o conversație de specialist în toate aceste domenii.

Preferințele lui mergeau însă spre muzică, pictură și desen.

În vasta și luxuoasă sa locuință din piața Lahovary, am petrecut ore neuitate în tovărășia ilustrului savant, atunci când răsfoia cartioanele cu gravuri și le prezenta una câte una, însoțite de comentarii lămuritoare.

De fiecare dată, se interesa de preferințele noastre, pe care le satisfacea imediat, colecția sa de gravuri cuprinzând opera gravată din toate țările și din toate speciile.

Fiecare gravură, limitată pe un carton alb, era întovărășită de numele artistului, cu indicații cronologice scrise de mîna marelui colecționar.

Colecția și-a formase în cursul anilor, urmărind vizitățile publice din marile metropole ale Occidentului. Cîteva piese rarissime (de ex. gravura zisă a celor 100 de flori, a lui Rembrandt) aparținuse unui celebru colecționar venez. Artaria. Piesele

După douăzeci de ani

Cînd posturile de radio au dat glas istoriciei proclamații, imensa majoritate a cetățenilor României știau destul de clar ce anume pierdea, o dată pentru totdeauna, în flacăra acelor cuvinte răscolitoare. Trecuseră abia 40 de ani de la masacrul celor 11.000 de flămînzii. Se împlineau, în februarie 1948, cincisprezece ani de cînd mitralierele și baionetele jandarmilor regali scaldaseră în sînge zăpada înghețată din curtea atelierelor Grivița. Ultimul Hohenzollern n-a mai apucat să celebreze această aniversare.

Ștergînd de pe fruntea țării hidoasele vestigii ale crimei încoronate, puterea populară sfărîma, cu același gest, cea din urmă stavilă a drumului, spre socialism, spre bunăstarea și fericirea întregului popor. Dacă în penultima după-amiază din 1947 ni s-ar fi proiectat pe ecranele fanzelte, printr-un senzațional procedeu, conținutul zilei de astăzi a Republicii noastre. — cîți dintre noi n-ar fi crezut că-i vorba de un miraj, de viziunea fabuloasă a unui viitor îndepărtat? Și totuși, copiii care luaseră vacanță pentru iulie oară atunci, în decembrie, au intrat abia de curînd în timpul muncii... În două decenii, s-au înfăptuit în peisajul românesc și în conștiința multor români transformări esențiale, depășind cele mai temerare viziuni pe care le-am fi putut proiecta în seara aceea neuitată pe ecranul imaginației.

Este, deci, explicabil faptul că mulți dintre cei ce admiră noua înfățișare a țării noastre, vorbesc despre miracole, despre ritmul surprinzător în care se dezvoltă, pe o arie mereu mai vastă, Republica Socialistă Română. E firesc să apelezi la superlativ, cînd privești panorama, în perpetuă schimbare, a orașelor patriei, — splendorile arhitectonice ale litoralului, monumentalele siluete ale combinatelor industriale, ce-si avîntă turlele în văzduh — ea niște semne de exclamare pe măsura faptelor. Mi se pare legitimă uimirea oaspetilor de peste hotare, aflînd, de pildă, în ce condiții trăiesc și muncesc astăzi minerii, siderurgii, mesterii ogoarelor, savanții, intelectuali din țara noastră, cum se înfățișează complexele studentești sau săliile de curs ale noii școli din inima Bărăganului sau din creierii muntilor. La fel de îndreptățite sînt, în replica, mîndria și bucuria celor care înfăptuiesc prin eforturi energice, cu inteligență și pasiune, politica lucidă a Partidului Comunist Român. Pe drept cuvînt, se poate spune că imaginile mirifice, pe care cu două decenii în urmă le-am fi luat drept schiță unui viitor îndepărtat, devin din zi în zi priveliști tot mai obișnuite, familiare fiecăruia dintre noi.

Văzîndu-l astăzi pe ciobănasul de ieri cum își plimbă degetele agile pe claviatura tabloului de comandă, cu aceeași dexteritate cu care vrăjea, acum vreo douăzeci de ani, creanga sonoră numită fluier; privindu-l pe fostul argat cum dirijează cu dezinvoltură treburile unei gospodării complexe, de sute de hectare; urmărind cum rezolvă nepoata cazangului teoreme care implică oarecare noțiuni de cuantică — vom înțelege limpede că principalul miracol al acestor două decenii sînt oamenii cei noi, creatorii tuturor avuțiilor și frumuseților vieții. Tată, neîndoind, bunul cel mai de preț din țară s-a aflat în patria noastră, sub steagul birăurilor al Partidului.

DAN DEȘLIU

Epigrame

Revistei „Ateneu”
Cu Radu-acesta,
Literatură merge, dar,
Si n-o s-o ducă el,
Atenienii din Barba,
Unui pierde-vară
Nu-i lucru oare ușor
Si omu-astare pe birde,
Oricum s-o-nvîntă el,
Miroase tot a cafea!

Unui scriitor prodigios
Zinic o răsura,
Cărpi, atita spor,
E un scriitor
Ori o editură?
Un jume poet cu barba
Nu vreau să fiu la modă
Acesta ce-mi atîrnă
Am dat un manuscris
Si-astept, astept,
astept — și-mi crește
barba!

Tudor Mușatescu publică
săptămînal cite zece
maxime
Una slabă, nouă rele
Si proptindu-ne-n
măsele,
Așteptăm să treacă luna,
Ca s-apară, bună, una.

Editoria Tineretului
și clasicii
La Tineret, ediții rare
Conachi, Buriă, Dosoftei
Și Gheorghe Asachi

mi se pare,
Aiciă, născuți, tineri!
Lui Alexandru Andreișiu,
— madaș-geț și
terosei „Pamfilia”
C-o-nvîntă-ți vînt-asa
pe badea
Al Andreișiu-acesta
Si-i scriești:
Si-mi lamăbata
Si-mi lamăbata
La București
La Oradea!

Revistei „Ramuri
de la Craiova”
Si dacă Ramuri bat
in seam
Și geme firmamentul,
E, ca în mîntea mea
s-o am,
S-accept abonamentul!

Lui Neagu Rădulescu

Neobosit condei,
prietene drag,
La multi contrați te stai
in esofag,
Tu, însă, bun, urează-le
succese înainte,
Și pentru esofag,
un tirbuson
lingă plăcinte
NEAGU RADULESCU

Autorului „Zoosofiei”
Am citit „Zoosofia”
„Carte de hotar”, veți zice.
Da, dar un hotar ce poartă
Interdicția: „Nu pe aici”!

Epitaful unui „corifeu” al
literelor

Analogia cu cel sfînt
E ca ajunge în pămînt.
Dar intervine și-un mister:
Neridicarea lui la cer. —

Unul plagiator:
Mă pregătesc de pe acum
Să spăr noul tău volum.
Deși nu-s critic reputat
Am un cuvînt — ca
advocat, —

Lui Dumitru Tepeșneag,
autorul volumului de poezii
și numele „Frig”.

Nu sînt critic, totuși strig,
Fără multă tevatură,
Că volumul tău zis „Frig”,
L-au primit toți cu
caldură.

Lui C. Buzinchi, autorul
romanului „Sfinții se vind
cu bucata”

Acum, cînd volumu-i gata,
Autorul-și face planul:
Se vind sfinții cu bucata,
De s-ar vinde și romanul?

Lui Ben Corlaci, autorul
romanului „Moartea lingă
cer”

Asta-i un cumplit mister,
Fiindcă de aproape-un an,
Caut „Moartea lingă cer”
Și-o găsec chiar în roman,
niște mustăți care
(nu se știe din ce motive!)
se învîntău sub nasurile
oamenilor
ca niște morișci de hîrtie,
niște butoaie înseme
pline cu lumină

Parodii

MARIN SORESCU

Marin Sorescu n-a existat.
Au existat numai

niște snoave
spirituale ca bancurile
oltenesti,

(adică cu viață!)
și perforate de „laser”-ul
inteligentei.
Au mai existat
vreo cîteva reviste literare
și cîteva critici
dispuși să-și pună
condeiele
la dispoziția tineretului
pentru a-și face din ele
piclorange.
Și fiindcă toate acestea

erau sortite anonimului
deoarece nu aveau și ele
un nume
(ca orice persoană cu
buletin de populație!)
li s-a zis Marin.
Și iarăși fiindcă
spre deosebire de ceilalți
Marini din lume,
la soare te puteai uita
dar la dinsul ba,
s-a hotărît într-o plenară
a Universului
să-l mai cheme Sorescu!

eram sortite anonimului
deoarece nu aveau și ele
un nume
(ca orice persoană cu
buletin de populație!)
li s-a zis Marin.
Și iarăși fiindcă
spre deosebire de ceilalți
Marini din lume,
la soare te puteai uita
dar la dinsul ba,
s-a hotărît într-o plenară
a Universului
să-l mai cheme Sorescu!

ION ALEXANDRU

Sîntem încă niște copii,
prietene,
abia visam cum noaptea
lubența lunii
se coace între pulpele
feteilor.
Habar n-au cei care
ne galezesc
copilăria cu dinți de lapte
că țitele ploii se mulg
direct în gîngiile noastre
care-l preiau ducîndu-l
în oase
și transformîndu-l
în calcul
ca să nu rămînem rahitici.
După cum vom învăța

mai tîrziu
totul pe lume e lapte:
sînul femeii — lapte,
salata verde și laptele
cucului,
pătlașeaua vină, ceapa
și mărul,
sînt lapte,
puiul de găină, porcul
și peștele
tot lapte sînt.
Oamenii store ugerile
strugurilor
și seot lapte
pe care-l beau și se-nbată
citeodată...
Poezia e lapte dulce,
ședintele — lapte bătut,
dragostea — lapte prins,
bătrînețea — lapte sîrlicat.

Insăși viața e o mare de
lapte
prin care oamenii înoată,
unii pe burtă, alții
pe spate,
unii pe deasupra, alții
pe mal
căuînd să-l stringă
smîntina.

NICHITA STĂNESCU

Era-nalt și gălbui,
ca o pană de gîscă,
frumos.
Iubea piramidele

cu cite patru etaje
de generații:
întîi așeza un copil,
acesta lua în brațe un
adolescent,
pe umerii adolescentului
se urca
un bărbat în toată firea
iar pe fruntea bărbatului
un bătrîn cu pingelele
scorojite

fiindcă luptase mult
pentru pace
și fiindcă în vremea lui
nu se prea găseau pantofi,
Foarte rar se plîngea
de cite ceva
și atunci o făcea
în cea mai impresionantă
manieră folclorică:
„Frunză verde de albastru

Mă doare un cal măiastru”
Incolo era perfect sănătos.
Cînd scria avea senzația
că e un ou
și că pe el se așează
o idee
care-l clocește, maternă,
dar nu termină bine
incubatia
că imediat
incepe să fie clocit
de-o idee mai mare.

STELIAN FILIP

...Și astfel
poeziile leseau din el
superbe
juvenile
și căscăuate
ca puil de găină
dintr-un incubator.

NICOLAE STOIAN

„Și plouă mult!
De cită ploale deta
Abia mai chîrăi
cit un biet brabeto
Inchis în tine
ca-ntr-un colivete,
Mereu în zeamă —
același boldulete,
Că-n bălți nu prinzi
pulete de juveto
De cînd nu vezi
al soarelui dovleto
Sub pași mustește
drumul — cășulete,
Ba chiar și scorojitul
făcăleto
Sub grindă-ncepe —
a înfrunzi — verdețe.
Și te bosumfli
ca un pufoleto
Și plouă iar
din orice noruleto.
autentică din
PIETRE DE RIU

TRAIAN IANCU

MĂREAȚĂ ROMÂNIE

Din cerurile-nalte, din aurul din stele,
In suflet prind, prin secolii, cea mai
aprinșă, stea :
Lucafașul de ziua, spre lauda țării mele,
O, dulce Românie, se-nalță-n slava ta !...

O, dulcea mea Lumină și vis, și fericire,
Și dulce vin, din viță de daci
cu inimii mari,
Azi, douăzeci și-s anii, de aur și mărire,
Și porți pe frunte mirul, prin timpii
seculari !...

Din raza dimineții mă-nalț în fapt de ziua,
Cu inima în poarta acestei primăveri...
Deschideți-vă, ceruri, și sufletul să țină
Istoria României cu-un univers de vreri !...

Vibrarea cea mai vie, cea mai
inaltă vrere,
Republica-l, cu steagul din
vatră-mpurpurat...
A sufletului nostru supremă mîngiere
Și semn că nedreptatea despoșilor
s-a luat !...

E dreptul vieții noastre, ce din scripturi
bătrino
Aspiră către asire și către lumea nouă,
E fulgerul ce-aprinde simțirile române,
E luna-n corn de aur, ce taie
piinea-n două... *

Înalță-te-n lumină și-n dreaptă
sărbătoare,
O, dulce Primăvară, tu vreme aurie,
A inimilor noastre supremă tulburare,
Slăvită fii, prin veacuri, măreață Românie,
Decembrie 1967.

PETRE GHELMEZ

FRIGUL DIN MĂR

Ger alb în amlază. Sabie dreaptă,
Vibrează o rază-ntr-un măr. Rece
Pridvor în semînțe. Brume deșteaptă.
Soarele — ilmiță. Somn — adevăr. Petrece
Lumina. E nuntă-n palatul de carne.
Dar simburii tac, ascuțiți de-ntuneric.
Ca gresia. Nesfîrșitul în coarne
Îl țin. În tășul ce țipă. Frenetic.
Acolo și moartea și viața. Și ziua
Și noaptea. Ducindu-se-n cîrcă
Una pe alta. Oasele sună ca pîna.

Veșnic roata coboară. Veșnic ea urecă.

Acolo, în somn. În miezuri adînci. Unde
Omături așteaptă sub ziduri groase de
ceată

În lumea nevederii fecunde.

Acolo, în gerurile lui de dimineață.

Focuri nu ard. Păsări nu cîntă. Vînt
Nu adie. Adevăr zace pe adevăr.
Desfacem cu-o rază cuvînt din cuvînt.
Iar frigul pornește spre noi dintr-un măr.

LACRIMA

Povars munților — doar nouă, doamne,
Cu piscurile toate înăuntru. Nebiruite
Stîncile vuiesc prin toamne.
Crăpînd în temelii. Mari stalcăcite
Ne poartă greul. Noaptea. Ceața. Vine
Din săliile boltite o răcoare.
Și-un zgomot de izvor. Alpine,
Ecurile toate ne seduc spre soare.
Adăugată-n sine — piatra ! Gerul
Înceagă plînsul. Șie își răspunde.
Ca nu cumva să se sfărîme cerul
Ivită, lacrima susține-ntregul munte.

PASĂREA

În vîiet de codru — pasărea. În clin
De orgolioasă lumină. Tulbure zare
I se clatină-n suflet. În arbori. Senin
Doar izvorul, prin munți zîdînd
Pestriță-l, și fără de nume. Veghează,
În vîrf de copac, în vîrf de fîntînă.
Întunecă soare-n altar de amiază.

De unde-a venit, însingurată de lună ?

Inele sonore o-nceag. O string
În măduvele albe. De parcă
Sortită-i răbdării din veac mai cu sîrg...
Ochiul ei mare făptura uimită
ne-o-ncearcă.

Măcar de-ar striga. De-ar ajunge,
Cu ciocul s-aprindă o stea... În tăcere
Puterea ei toată e. În adînci și-ndelunge
Zidiri, Cînd își spun numele — pierce.

TAINĂ

Cel osîndit să locuiască-n lucruri,
În taințele lor adînci. rămâne orb.
El n-are grai. E nins de fluturi

Și-nvăscut de stele. Șieși rob,
Mai mult s-aseamănă cu-o piatră,
Sau cu-o floare. În tăcere.
Asemeni vede lumea : dintr-o dată
Cu tot trupul. Nu-s mistere
Pe care-ar vrea cumva să le mai știe.
Aude cu toți porii. Se vede chiar pe sine,
Ca-ntr-o oglindă din ochi de albine.

Și zace-n slavă fără bucurie !

Lăcățele sînt toate descuriate.
Un vînt de foc le-a desfăcut. Și-n toate,
O zăbavă. O tăcere. Vrînd să spună
Măcar o șoaptă. cel dinlăuntru
A fost ucis de-un răsărit de lună...

OVIDIU HOTINCEANU

URARE

Vă arunc în față-un pumn de stele
Minați pin-la cer !
Am bătut în vară flare noi la pluguri
Minați să se mute
Tot pămîntu-n cer !

Riu de mir e aerul străluminat
Peste fețe
Fiecare om e pruncă un alt om
Trăznit de frumusețe

Iar se naște-acum frumos ca cioplitura
De la stilul casei, an bogat !
Minați să se mute
Tot pămîntul
Într-o singură femeie și-un bărbat

Ca mărul, ca fruntea
Ca la bici
Împletitura subțire

Vine sunetul pe buză
Vine marea ca femeia
Scot din mine-o mină
Strigătoare și confuză
Strigătoare ca ideia

Tinăr an este născutul
Care meșterilor suie
Pe genunchi să-și lase sudul
Și un ris frumos cum nu e

Vine sunetul pe buză
Românește, peste mine
Cu miros de rozmarin
Omu-și dă prin om femeia
Și vederea-i crește spine

Toate vin, toate mă clatin
Ca și cerul dalb și moale
Cînd vorbește sub un paltin
Sfînt, gura Măriei Tale.

NELU OANCEA

ȚARA DIN DRAGOSTE

I — Răsfrîngere primară

Ochi de apă ivit
în ochi de bărbat ;
stele ce ard
un cer privit...

Și-n ochi de apă
trup de rusală
abia ce calcă...

răsfrînt în ochiul de apă curată,
trupul lor gol și adevărat.

Pentru acum și de-acum înainte
fărîm de iubire, lată, s-a născut ;
un curcubeu desenează tăcut
trecerea glasului alb în cuvînt

Veneau din goana stelelor rupți,
mai înainte de oriște rază...
Crească țirzul și noaptea spre ei,
țara din munți și păduri îl veghează...

DAMIAN NECULA

TINERII, NOI TINERII

Tinerii, noi, tinerii visăm.
Focul sferelor ne fascinează foarte,
Printre molecule triumfăm
Nu cumînți, ci încercați de moarte.

Plîng tiparele vorbirii după noi,
Cer de ostentiri primordiale.

O, și cite brațe ne roiesc !
O, și ce puteri resimite astrul !
Vidul vieții cînd îl istovesc
tinerii, în goană spre albastru !

MANOLE

Tiranizat de ziduri prin plasma lor cobor
grea piatră de încercare la temelia serii,
văzduhu-i cărămidă, rău arsă în cupor
ată pentru lumina crudă și moartă-a unei
stele.

'ADRIAN BELDEANU

DĂLTUITĂ

La tine, dăltuită pe colțul castelului,
sus —
stringînd la sin o corabie.
Piatra statuii : iedera solemnă
sub aerul lîmpede
prin care trec spadele crinilor.
Lîngă temple hotarul lumii
deschis,
degetele traversate de incendii.
Odată cu tine corabia dacilor,
călătoria ce va începe curînd.

MĂNUNCHIUL DE RAMURI

Recunoașteți mănunchiul de ramuri !
din voi am crescut —
aceiași frunte ca o parabolă cosmică,
aceiași ochi, aceiași mîini încălzînd
planeta în căușul palmelor.
Totuși altfel,
mai sus, — șefuiți de furtuni, așa
cum ne-ați vrut, așa cum ne-am vrut.
In arterele noastre ard rănile vechi...
Spre catargele țării visăm cascada
fierului și
mierea decantîndu-se în vase cu forme de
păsări.

Recunoașteți mănunchiul de ramuri !
din voi am crescut.

DUHUL SEMINTELOR

Duhul acestei țări sosește
din griu și balade.
Declanșează floarea de mirt bubuitul
fîiteiului,
dăruind nimbul etern.
Văd rupîndu-se pe roata generațiilor,
genunchi, degete nepotolite sub foc.
Fragmentele se depărtează și
plăsmuie ființele noi
frămîntă mai departe păpușa de argilă,
o aruncă pe ape. Talia sălcilor, ploaia
mărturisese cîmpia,
păpușa se preschimbă în femeie, — totul
se zbuciumă într-un liman dominat.

Duhul acestei țări sosește din
ciclopi de uraniu —
duhul semîntelor imbibate cu lapte,
pregătînd fantasticul imn

PATRICIU IOAN

CHEIA SFINXULUI

...Și se făcea,
Că mă găseam în fața lui ;
Eram uimit că-l văd aievea,
Crescînd.
Din nisipul de culoarea mierei.
Cu glas ce nu mi-l cunoșteam,
Îi spuneam :
„Minune a lumii,
Am crezut,
În mirosul cald al pîinii,
În țărîa ce țî-o dă lumina zilei,
În liniștea cu care te impresooară amurgul,
În curajul ce răsbate din temerara cascadă.
Am crezut.
În nebunia iubirii.
În lacrimă,
În limpezimea izvorului,
În puterea mugurilor,
În cuvîntul omului...
Și dintre toate,
Mai mult — pe om l-am iubit
Și ei m-angelat.
Am plîns și-am suferit
Și firea
M-a despăgubit,
Dîndu-mi argînt mult — la temple,
Dîndu-mi zîmbet neîncrezător și strîmb.
În colțul gurii.

Sunt singur — am obosit
Și-aș vrea.
S-o lau de la început,
Aș vrea,
Cheia,
Cu care să mai pot deschide odată,
Sufletul omului,
Lăcățul — ce nu se vede,
Aș vrea.
Să mai pot odată,
Crede".....

M-am trezit.
Și pe marginea văii, unde-ațipisem.
Am găsit,
Cheia dorită.
Era.
O albăstreă.

Ca bărbatul, femeia
Scâldați
În cămașă de mire

Să-nflorești, să-nflorească
Casa și pragul
Și-n cîmp busuiocul
Bărbat cu femeie
Să-ndrăgostească

Ca săgeata, privirea
Să ardă pină la stea
În oricare om o putere
Cu neputerea
Trînte să dea

Să-nîneresti, să trăiești
Iubită de toți
Ca floarea-n fereastră
Și urarea mea să se-audă
Pină-n nepoți.

Ca pe-o cămașă de mire
Voi purta ziua aceasta
O să ne-mparți mere și nuci
Și surisuri
Cu vite adevărate vom veni
Și clopote de sărbătoare

Undeva între decembrie și glorie
Frumos va fi totul
Ca la vîrsta mînuilor mari
Auzi ? cîntările mișcă pămîntul
În jurul stelei polare
Numai eu nu voi avea curajul să plec
De aici
Unde totul e mai presus decît mine.

Dar numai marea
privirii creștea,
acoicite-ochii
visînd prin ea.

II — De așezare

Femeia vrea loc de iubire,
loc de așezare,
loc de mănăstire,
loc de uitare...

Îl urcă singele
pieptul în statul
întru atingere
de marginea lui...

Fie deci țărîm, prin descînt
trupul ei bun ;
Geu cu șold de pămînt
și braț de alun...

III — Țărîm

Cald în pădurea pieptănului aruncat,
în munții gresiei unde se arată,

Desen de SIMONA LUMINIȚA POP

PRETEXTE ÎN ALB

DECENIILE OMULUI

Caut iarna și iarna e de carton. Ninge cu apă peste brazi de vopsea. Un Moș Crăciun transpirat, dilatat de căldură. O să mîncăm curcan cu stufat anul ăsta. Dacă mai ține așa crește ceapa.

Dintotdeauna Bucureștii mă minte. N-am apucat nici un Crăciun cu omăt, vreun Anul Nou cu înghețuri și mi-ar fi plăcut să mă aflu în loc de tramvaie, circulația blocată definitiv. Chiar așa: triumful lui Robert Calu. Zăpădă pînă la etajul întâi, zăpădă, zăpădă, ci numai pe mijlocul drumului pîrtii pentru săni și zurgălăi. Imaginați-vă: săni. E ora șase, ninge în dreptul felinareilor, omătul a cotropit totul, e liniște, ascuți la fereastră zurgălăi de șase din București. Atît. Clopoței rotunzi și frînghiile de abur răsuците pe lângă bidivii. Da, da. Robert Calu, frumosul, în trap prin marele orăș.

Ci vine primăvara Exact abstrahlul acela s-alege pe cer, nu sînt nici măcar 0 grade, cocosi curentează cartierul delir. Lipsesc cocori dar ce-mi pasă, eu merg pe stradă în pantofi decupați. Trotierele sînt uscate, n-o să mă sperd de șase stropi de noroi. Duminică în Parcul Ioanid făceau baie toate vrăbiile din București.

Nici un fel de entuziasm. Nihil. Sînt acră, mă coclesc vîzînd cu ochii Revelioanele dînt-astea cu oameni în pardele pe stradă să facă alții. Studioul de Televiziune unde o să nîngă toată noaptea cu rumeș.

— Stramp! Il agă pe Robert și-o iau prin nămeți.
— Du-mă, Robert, du-mă, dragule, unde știi. Vreau să scap de minciună. Aștept sarmalele în pot de vită de Paști. Pe alea care le-am făcut nu le pot consuma, a-nflorit varza, orezul a dat în colț, nici nu e nevoie să le-n-călzesc, bolborosec singure în fereastră, la soare.

Si Robert mă duce. Sania luncă printre nămeți, nu vîd nimic în dreapta și-n stînga, e soare, dire fierbinți curg în urma noastră, zurgălăi picură sunete mici. Cînd și cînd cîte-un praș de zăpădă mi se scutură-n gene și-atunci port ochelari de diamant. Ah, zina zăpezilor m-am visat întotdeauna, o zînă ca o divă din Hollywood. Dar Robert începe să salte. A scos două aripi la copite, se pregătește de zbor.

— Robert! am strigat. Oprește. Oprește imediat. Nemernicule, de ce nu mi-ai spus că ești rasă Pegas?

— Prea tîrziu, prea tîrziu, strigă și ride, e un cal literar cu humor.

— Fi atent, Robert, dacă nu încețezi te anulez imediat. Te anulez cu creionul, ai priceput? Il sterg pe Robert și gata. Rămîn cu n-un cal. Un cal obișnuit, de plimbare. M-am săturat de patruzei literari.

Robert vîrează și se-ntoarce în Capitală.
— Bine, zice, cum vrei, și mă lasă în Piața Romană. Cine nu e cu noi e cu dușmanul, știi doar.

L-am lăsat să plece și-a luat cu el toată iarna de bulevard. Nămeții de zăpădă s-au înfășurat sul, și el i-a încredințat în sanie și-a pleznit cu coada ca un bici.

— Fă iarnă fără ficțiune, să te văd.
Așa că merg pe stradă și-am aruncat toate metaforele la cos. Și ele s-au topit și coșul se umple de apă, e singurul loc cu puțină iarnă din București. Fosta mea iarnă literară pe care aș fi dorit să v-o dedic. Stau pînă cade ultima picătură și-apoi rar-rara pe asfalt curat, prin foarfa de lume. Nici un pretext sentimental nu poate reține multimea în casă în pragul Anului Nou.

Nu. Nici măcar lipsa iernii. E nevoie de una ca mine, fostă zînă ca să declar greva celor arși de miracolul copilariei sub zăpezi. A coborîtului cu sania de pe deal pînd în centrul orașului, lîngă Piața cea Mare, în picioarele trecătorilor, în roțile masinilor, cu doamna profesoare de pian răsturnată pe dunga saniei cu picioarele-n sus — „Pardon, madame!” — și fișii înapoi, urezagal e luna, o oră, dar coborîrea cu o patină în piciorul sting, cu sînțuța scoțind sînțuța albăstre face obșoala aceea de copii înfierbîntați, arși de febra jocului în nămeți, ci

numai seara tîrziu adunați de pe stradă de mame grîulii, așezați înaintea pomului toț prin miracol. Și-apoi, „Stil-lenacht” cu vocile pe fire subțiri de argint și somnul, pe prima pagină a cărții de poezii.

Ei, dar e nevoie de alimente și alimentele se mută în punți, curcanii se duc sub braț, și i-a spart pe cel mai mare cu toporișca din coaja de ghiată a vînzător amabil, mai rămîne amabilitate și pentru sfîrșitul anului. E nevoie de brazi și brazii fac pictoare pe toate străzile Bucureștiiului, brazi mari și mici, miroase a lemn crud adus prin iarna din nord. E nevoie de tisc și viscul face boabe la colțul trotuarului lîngă căldarea în care arde mîngal. E nevoie de daruri și darurile se leagă pe degete într-un ochi de șiret, e nevoie de telefoane și telefoanele funcționează automat, e nevoie de emoție și emoția se distribuie pe purtător, e nevoie de sărbătoare și lumea o inventă, de cînd e lumea o inventă cu sirg, așa că vine revelionul chiar dacă s-ar coace merele în București.

Vi umbliam în paltoane, și umbliam în cisme, transpirații de căldură și de efort și facem curățenie mare și ne inghesuim în tramvaie și în troleibuz și oriunde e rost de inghesuială pentru că vin sărbătorile. Da. Și-a mai venit și vacanța cu puderia de copii scoși în stradă, așezați la coadă la cinema, filatelii de la Romarta, amatorii de bulevard, urătorii ca capra, așa că agitata și incurcă-tura sînt gata de mult. Iar dacă deschid cartul cu in-ne-bunt și titlurile articolelor, precis și paginația. Ci numai stările din industrie anunță constant depășirea de plan acolo constantă e permanentă și parcă te mai liniștești. Ceva merge înainte, nu, m-am înnebunit toți, aiță, stau cuminte la masa de lucru și bat literă în mașina mea vernil. Dar pe urmă ies pînă la colț. La colț e brutăria. Pe ușa sînt așezate E orarul de Anul Nou. Dar lumea tot mai întreabă așa că intri în eveniment. Vrei nu vrei, el vine. Vine precis. Știu că vine. La etaj sînt doamna Petrov, croitoreasa mea și miine am probă. Nu pot să merg la revelion cu rochia de Anul trecut. Nu pot. Așa că urc patru etaje în fiecare zi, o rochie de revelion se face cu multe probe, șase a cerut numai patenta de la decolteu. La doamna Petrov e bine Casa e caldă și e lumina din belșug Cozonacii din cuptor miros a nebulie. Nu pot să nu gust un pîc. Eu n-am făcut. Dau o fugă la cofetăria din colț și mai apuc o pască cu nucă și-un tort de fistic. Gata. Dar sînt de umplut sifoanele și trebuie cumpărat vin, la noi în familie nu sînt bărbăți ardeleni. Numai tata, săracul, lua asupra lui ofensiva din buciăria de la Brașov și opera to: de la sarmale la parcele de lapte pe care îl urma întotdeauna cu un mar. Bunica era cu gogoșii, mama cu sereții și cu curățenia: repartizare în masă iar nu aserire totală ca acum. Dar trec pe stradă și nimic nu s-a sfîrșit din ceea ce a început nu demult, cam pe la Sfîntul Nicolae. De-atunci s-au pus gioburile în prăvălii, brazii la ușă, ghirlandele de hirtie creponată deasupra intrărilor. S-a mai îmbunătățit parcă anul acesta reclama și povăzarea de sărbătoare o orășului, și „Lumea Copiilor” e mai frumoasă acolo, afară, lîngă lacuri, într-un peisaj natural și totuși mai e mult pînă la imaginea aceea care te ține în minte și pe care o îndrăgim din copilărie: orașul plînd în lumini, miliarde de becuri multicolore și de scîlcicuri înșirate pe lanț, lumina din vitrine cu lumea lor de basm, cu urși polari cărați pe arșe albastre, cu mori-crăciunii stacoșii și cu cloșni acrobati întorși cu cheia, cu jucării mobile, păpuși care dau din cap și-un batalion de pinguini care merg pe patine. Se pot inventa așa de multe! Dacă tot ieșim în stradă și ne grăbim și ne emoționăm și contractăm sărbătoare, dacă tot oprim agitația aceea cu sfîrșitul intriziat, dacă cumpărăm și alucem și descărcăm și-o luăm de la început într-o mie și una de chipuri, dacă tot forțăm deci, s-o facem frumos. Comandă specială: fantezie pentru sărbători. La mulți ani!

SINZIANA POP

1917

După o atît de îndelungată lipsă aveam zahăr în casă, pe neașteptate, și mai mult decît se visează. De la începutul războiului, o lîngurită cu miere ne-a îndulcit ceaiul de dimineață, nu în toate dimineațele, ci numai în cele norocoase.

Un soldat ungur, dintr-o coloană aflată în drum spre munte, ne-a vîndut, nu știu pe ce bani, un sac cu zahăr. Ne place să spunem, și repetăm ori de cite ori se poate, și oricui aude, prietenii, vecinii sau chiar străini în drum pe la poartă: „Aveam un sac cu zahăr!” Este triumful nostru, al copiilor, într-un război făcut de oamenii mari, fără știrea și peste înțelegerea noastră. Aveam un sac cu zahăr!

De fapt, este doar o desagă. A fost pusă pe masă și, după ce ne-am strîns cu toții în jur și s-au desfășurat baierile, sub privirile noastre halucinate, Zahăr tot, cam galbui și amestecat cu praful de tutun...

De trei seri stăm în jurul mesei, oameni mari și copii, toate sufletele din casă și, alegînd fir cu fir, punem zahărul de o parte, tutunul de alta.

Gazul din lampă îmi aduce aminte cum au ars rafineriile, în 1916.

De anul nou o să avem baclavale, pe săturate.

Poate că soldatul care ne-a vîndut zahărul nu a vrut nici să se războve, nici să ne păcălească; poate așa îl primise — în timp de război nu faci nazuri; poate în desagă fusese tutun, și nu și-a dat seama cînd a pus zahărul. S-ar putea ca în trecători, dacă o fi vreo încăierare, să-l impuste — cum să-l mai blestemi?! — e mai mare păcatul! Și chiar dacă ar scăpa teafăr, el n-are nimic, iar noi avem zahăr.

1927

Din cauza molimii școala e închisă de două luni, și noi, școlarii, am rămas izolați, unii în dormitoare, alții prin clase, unde s-au adunat păturii. Am scăpat neatinși de această scarlatină medievală dar îndur închisoarea, laolaltă cu toți, fără să știm cînd o să se termine. Aud că n-o să ne dea drumul acasă de vacanța Crăciunului.

Cercetînd peisajul, de la fereastra dormitorului, am descoperit o ciudățenie. Desigur că aș fi descoperit-o mai de mult, din primul an de școală, dacă aș fi avut timp să privesc pe fereastra dormitorului: în dormitor intrăm la orele de somn, iar în restul zilei nimeni

n-are voie să mai pună piciorul pe acolo.

Cum a nins frumusețea acum citeva zile, peisajul e alb pînă în zarea zărilor, unde se învinețește și se subție. O diră neagră, aburitoare urcă din vale, de la uzină, către pavilionul unde sînt săliile de curs; la un punct, linia se bifurcă, pornind spre sala de mese; din această nouă linie, altă ramificație vine spre dormitoare...

Îndată ne-am alcătuit echipa și-am început explorările. Nu n-am plecat acasă, dar vacanța precutată în școală a fost palpitantă ca o călătorie în tinuturi necunoscute omului. Din cite guri de vizitare avea rețeaua de tuneluri, am ales-o pe cea acunsă într-un boxchet, la marginea parcului, ca să nu ne vadă nimeni plecările. Prin galerii, destul de înalte ca să poți merge în picioare, trec țevile de calorifer, ducînd abur sub presiune, de la uzină către toate pavilioanele

Radu TUDORAN

școlii. Căldura circulează pe coridoarele subterane făcînd să se topească zăpada deasupra și datorită acestui fenomen, aceștii scăpări din vedere, secretul s-a dezvăluit în mai puțin de o oră.

Pe Fricosul l-am luat numai fiindcă avea lanternă electrică. Într-o săptămînă străbătusem toată rețeaua și-i stabilisem topografia, folosindu-ne de busolă, pentru orientare, iar distanțele măsurîndu-le cu piciorul. Nu uzeam pașii noștri, în schimb, citeodată, îi distingeam pe ai celor care se miscau sus, în lumea de afară. Atunci Fricosul începea să tremure și ne amînița că se duce să spună, ca să nu ia notă rea la purtare.

Cînd ai cunoscut o față a lumii și știi că ea are două fețe, e tulburător s-o găsești și pe a doua. Mi se pare că în iarna aceea am trăit de două ori cit restul onenirii.

În seara dinaintea anului nou, am ajuns la fîntă finală, reparații de mult, pe sus, la lumină; ridicînd capatul de fontă, la capătul tunelului și urcînd scara de fier, ne-am pomenit în magazia de alimente a școlii. Pe podea zăceau, grămada, saci de zahăr; în fiasco-lul pieziș al lanternei păreau cit un munte, mai mult zahăr decît îi-ai închipui că există în toată lumea.

Fricosul a început să tremure și ne-a amenințat, cu gura încleștată.

— Să nu luați, că vă spun! Apoi a căzut pe dusele, cuprîns de spasmi. L-am apucat degetul mic de la mîna, cum mai făcusem și alteori, ca să-și vină în fire.

Nu era un moralist, ci surfeea de epilepsie.

În acea noapte de anul nou zahărul a rămas neatins, demoralizant și inutil.

1938

Se vorbește de un alt război în lume, că o să vină curînd; săpînul s-a scumpit; zahărul încă nu, și se găsește din belșug.

În ultima zi a anului, mi-am vîndut paltonul; am rămas cu fulgarul de imprumut; noroc că nu e prea frig! Pînă acum am tot coborît. Sper că de aici înainte să urc.

Am cumpărat zahăr, ceai și biscuiți. Voi avea douăzeci și nouă de ani peste două luni.

1947

Se sfîrșește anul, e miezul iernii, dar n-au început încă să curgă sloiuri pe Dunăre. Am fost în port astăzi-seară, printr-o inspirație bună. Am găsit, la marinarii de pe vagonul ungurec, cinci kilograme de zahăr și douăzeci de pachete de țigări „Old Gold”. Am să păstrez doar un kilogram de zahăr; restul am să-l dăruiesc de anul nou — ar fi prea mult pentru mine. Țigările însă am să le păstrez pe toate; și-asa sînt prea puține...

1957

Reclame luminoase pe stradă: „Dați copiilor zahăr!”

N-am mers nicăieri de revelion; am stat pe întineric la gura sobii, fumînd, medînd, gîndindu-mă la simetria deceniilor noastre, la soldatul ungur din copilărie, la marinarii unguri de astăzi — la zahăr și la tutun.

1967

Sînt obosit, gîndurile mi s-au imprăștiat pe arii incontrolabile. Sînt mai bine amarul decît dulcele. După ce am să scriu ultimul rînd, am să cobor la prăvălie să cumpăr un kilogram de zahăr, numai așa, din nostalgie.

De un an și jumătate nu mai fumez și încă sînt trist: am pierdut prietenul cel mai vechi, mai devotat și mai bun.

PRINZUL DE SIMBĂȚĂ

(Aproape fantezie dramatică cu epilog)

Decorul, biroul redactorului șef după runda și rondul lui Tr. I. În afară de cei care au lucrat pînă la 2 noaptea în tipografie — spre deosebire de alte etaje — toată lumea prezentă e pe jumătate... de obraz. Cealaltă jumătate schimbă rînd pe rînd o duzină din maștile lui Goethe: Aha! Vă mulțumim tovarășe prezidente! Vă mulțumim! (pune receptorul jos. Odată cu el pune și maș-

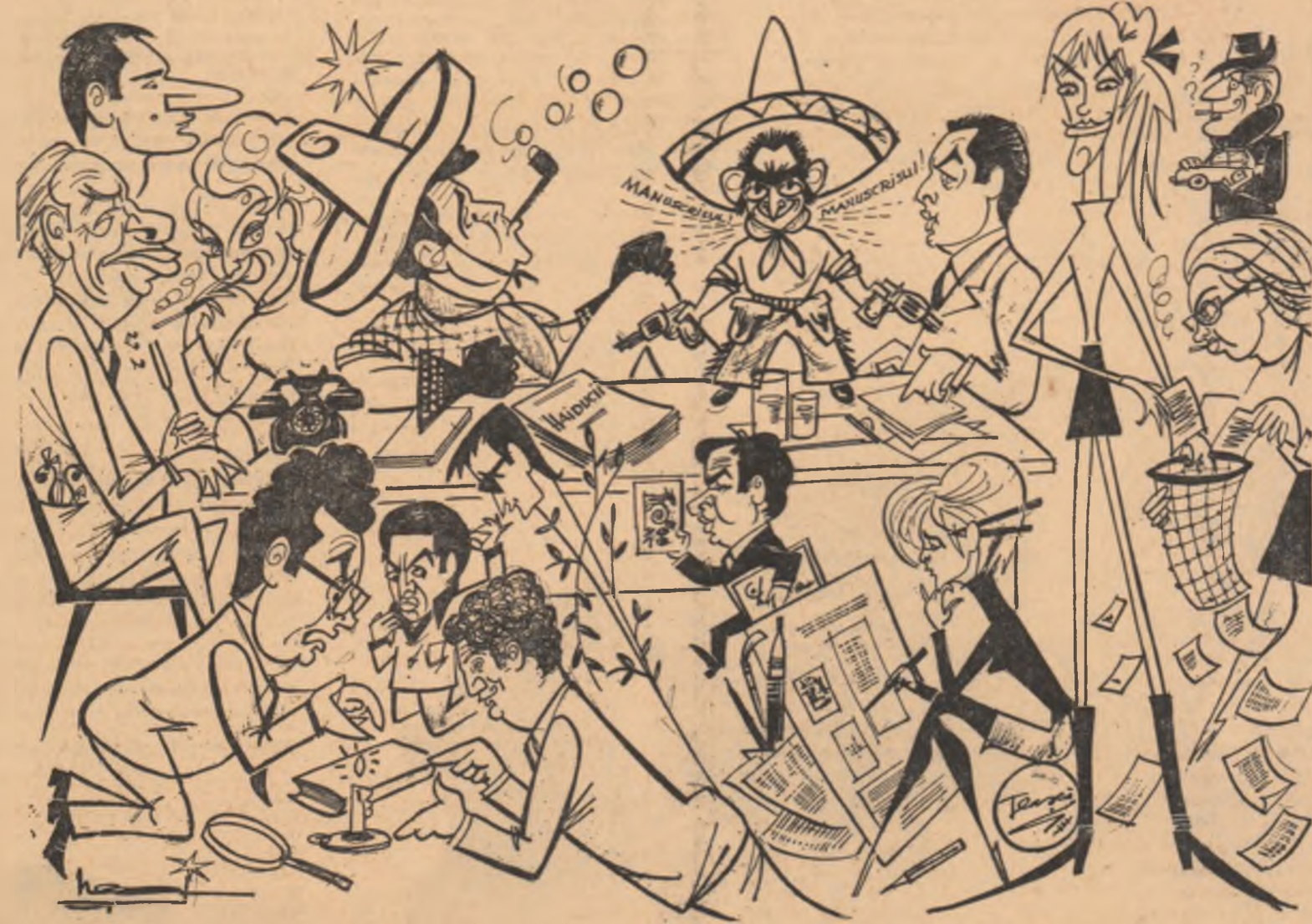
V.P. (intrînd solemn, către E.B.): Ridicați vă rog receptorul!
E.B. (ridicînd receptorul): Alo! Da! Eu! Cuuuuu? (Ascultă atent. O expresie sardonică i se poate citi pe o jumătate... de obraz. Cealaltă jumătate schimbă rînd pe rînd o duzină din maștile lui Goethe): Aha! Vă mulțumim tovarășe prezidente! Vă mulțumim! (pune receptorul jos. Odată cu el pune și maș-

tile una peste alta. Rămîne numai cu expresia sardonică atenuată puțin).
Ho! Immo!!! (Urmează niste clipe de așteptare, oarecum firească pentru toți cei prezenți).
G.H.A. (rupînd lăcerea): Ce a spus?
E.B.: Ne-a felicitat!
G.H.A. (cu o naivitate de necrezut la dînsul): Asta ce semnificatie să aibă?
E.B. (de nepătruns): Așaaa! Bunn!
G.R.A. (pipăind punctul nevralgic): Se

vorbea și în oras. Într-un grup de arheologii. Unii erau contra, ceilalți împotriva. X a auzit de la Y, care a aflat de la Z. Ziceau că într-una din cele trei cronici, exista a patra cronică care citită printre rînduri se referea la toți trei.
D.S. (dînd pe gît un pahar plin cu apă): Măgarii! Acolo era altceva! Cu totul și cu totul altceva! Se referea la alt-cineva!

A.M. (calm, complet detașat. Înghițind o vitamină C): Eu v-am prevenit, în orice caz.
E.B. (cu binecunoscutul lui sînge rece): Lăsați pe mine copii! Dacă nu v-o place...
Reanimare generală, cu excepția lui M.N.R. care, cu un gest sumbru, obține un Sinart de la Gr.H. Alb ca varul!
Toate se sparg în capul meu!
E.B. (cu umor nevr): Te-ai și speriat! Uite aștia sîntem! Căldurică, păpăcă, nevestică! (Mîniat brusc, instantaneu, deodată, bate cu pumnul în masă): Să se termine odată cu văicările!...
BEBE (parcă trezindu-se din vis): Ei drăcie...
D.S. (trăzindu-se de minecile sweaterului de lînă pură turcană): Păi, eu, ce-am spus? Ala eu, ala eu... Am să trîntesc o cronică teatrală.
E.B. (privindu-l fix, cu suspiciune): Să se ducă cineva să ia un interviu!
S.P. (vizată direct): Tot eu?
V.P. (deschizînd ușa și închizînd-o repede, Emotivă, palidă): ...Vor să intre!
E.B.: Lăsați-i să intre!
Ușa luată cu asalt sare în jîndări. Oarecare invălmășeală de cunoscuți tineri poeți, prozatori și critici din cenaclul Labis. Grup compact statuar înainteașă către E.B.: Dv. ați semnat o pagină de poezie!

Redacția văzută de NEAGU RADULESCU

Vorbe! Fel de fel de vorbe!
E.B. (cu o imperceptibilă schimbare de ton): Dormiți pe voi! (apasă pe sonerie. Întră V.P. cu un zîmbet nedumerit).
Căutați-l pe Tigrul albastru!
V.P.: E pe sală. Nemulțumit de colaburare! Zice că l-am trecut la minimum! Face apropuit că se duce la Amfiteatru!
D.S. (sărînd în sus ca ars): Așa nu mai merge, patroane! Ala eu, ala eu!
E.B. Dar corectura unde-i?
D.S. (temperament ultraneliniștit, smulgîndu-și o ureche): ...La coafor! Unde să fie?
E.B. (începe să se minie): Să li se taie o zi din salariu, (minios tare) Săptămîna viitoare două zile! Cap lîmpede cine a fost?
BEBE (ca în vis): Parcă eu!
D.S. (cercetîndu-și cu mare curiozitate urechea amușă): Asta e! Ce sîntem noi? Redactori sau negustori de penne!
E.B.: Dați-i drumul înăuntru Tigrului Albastru!
TIGRUL ALBASTRU cu dungile în oarecare derută evoluează pînă în mijlocul covorului... Ori musc, ori ce dracu...? Numai cit văd coperta și-mi vine...!
E.B. (încurajator): Dă-i bătaie! Dă-i bătaie!
M.N.R. (roșu ca trandafirul): Curată bătaie de joc! Cognoscibilitatea și ipoteza transcendentală a ireversibilității, în primul rînd!
E.B.: Bună mișcarea! Bună mișcarea!
M.N.R. (scrișînd din dinți imperceptibil): Ori, ori! Ce ne jucăm?
TIGRUL ALBASTRU așezîndu-și dungile în ordine: Dacă-i așa, mă las păgubaș, (iese. După vîrfurile cozii însă se vede că are o părere opusă, ceea ce iese o oarecare rîmăre).
G.R.H.: Oameni neserioși, domnule! Poezia e poezie!
D.R.V. (patern, catifelat): Să lăsăm timpul să se rezolve pe toate!
E.B. (vizîndu-l direct): Asta s-o păstrați pentru Contemporanul!
S.P. (intervenînd fermecător, la timp): Voiam să subliniez că numărul este excepțional! Remarcabile cronicele! Superbă grafica. În comparație cu...
G.H.A. (circumspect): În privința comparațiilor să ne mai gîndim. Cine știe ce mai iese și de-acei?
D.S. (ocupîndu-se de cealaltă ureche, se chinuie s-o înlece în patru): Ce să iasă? Nu iese nimic! După douăzeci de ani de gazetărie... mai mare risul!

De la stînga rîndul de sus: Dragoș Vrînceanu, Grigore Hugi, Violeta Zamfirescu, Eugen Barbu, Dinu Săvaru, Gh. Achifei, Sinziana Pop, șoferul Ilie Ruse Rîndul de jos: Aurel Martin, M. N. Rusu, H. Grămesu, Grigore Arbore, Mihai Negulescu, Ștefana Harbur și Gica Iuteș.

RPII. OG
ILIUȚA: Ce lume, trate! Ce lume!
GICA IUTEȘ

nația îngușilor galben-roșcate legănate în flăcări, cu patimă surdă, de generațiile de aurari băimăreni, pun pe cadranul cel mare al țării, laolaltă, jaloane de farmec și bogăție. Rămase aceleași, într-o geografie știută, pământurile au astăzi un suflet, un chip, o vertebrare morală și socială în care specificul propriu și generalul caracteristic unei epoci, caracteristic socialismului, își dispută întâietatea.

Pe culmile țesute de ințelile spuțe de zăpădă ale Igeșului, bătute atîdată de haiducii lui Piteea, cea mai fină exploatare minieră maramureșană salută printr-un avans de 20 de ani ai Republicii. În cel de al cincilea an al existenței sale, Seiorul dă o producție de 5 ori mai mare ca la deschidere. Puscarea-măsură-in-carieră, Exploatarea-descendentă-a-minerurilor-cu-surpare-in-abotaie, iară miraculoșii filani, ai inteligenței moderne, silind la dizlocare mii de metri cubi de rocă, milioane de zile și noști minerale, înfinitatea materială a vîmilor...

Bufnate infundate, imperceptibile, măsurind sub pămînt înaintarea puternică a unui timp rodnic și bun, înaflesc spre Darne — pe marea cadran al României — amintirea descălecatilor de țară, dangătele solemne ale măștirilor bucovinene, tîlăzirea de pișmă verde a pădurilor de molid ori cea alburiu-spumoasă a turlmelor de pe vechile obcine.

Valevozi harnici, drepti și viteji, au lăsat urmașilor, semintiei lor de pe aceste pîrauri, odată cu neimpăcata veghe a omelor, odată cu setea de împlinire a timpului, setea cititorilor de cetăți și legendă, a czelării și incrustării, a bunelor rînduiri și a omiei.

Reconstrucția confesiune a genului acestei națiuni, ascunsa măștră a meșterilor ne-au țesut din vechime, pe cadranul celei mai justificate dintre mîndrii, însemnele unei civilizații străbune, originalitatea și sponul acestei vete de țară la tezurul omiei.

Icoane

Reconstrucția, cașor 20 de ani, ca înțelului și meșterului descălecat al tehnicii și al vieții moderne pe aceste plămîni patriarhale, bucovinene și țară sulfuroasă Moldovei privesc cu mîndrie cum înăzără, pentru înțelul cașor cu asmenia pregnantă și reconstrucția personalitatea lui Ceza, a lui Mihail Rădulescu, a lui Ciprian Porumbescu, a lui Crenguța, a lui Eminescu, a lui Enescu, a lui Nicolae Iorga...

Incalzită și împlîndu-se lîngă fala cetăților de scaun, lîngă durată și pietetea măștirilor lui Ștefan, gîndul, cuvîntul aspirația înaintașilor pătrund în conștiința noastră cu puterea unei supreme meniri și pradestinerii. Intre marile spirite care au plămăcit ființa acestei națiuni și apoteoza vîntului, nici una dintre punți nu se cutremură nici una dintre icoanele bărbăților acestui popor nu se înturec de uitare.

Douăzeci de ani de propulsie morală, douăzeci de ani de restructurare a fizionomiei social-geografice a Moldovei nu pot fi rezumați în cîteva pagini. Nume de arse și așezări, ca nume de veche cetate, închid în ele combustia unui destin. Iesi, Roman, Stejarul, Suceava, Birlad, Borzești, Galați, sint nume cu îndelungă rezonanță, pe care prima pagină a cotidienei le leagă încă neîntrerupt, informînd opinia publică fie despre izbînzile energice, fie despre parametrii moderni ai industriei siderurgice, metalurgice, chimice, textile, biochimice ș.a.m.d. Și totul într-un context vibrînd de legendă străbună. Totul, lîngă veghe netulburată a Sucevitei, a Voroneșului, a Dragomirnei.

Așa trecem din cer în cer, din vară-n vară; mai limpezi povirniți de mi... Albastru riu, privire tutelară, din malul zidului

cojit. Ne-nconjură un suflet de pădure, lumina brazilor bătuți de gînd, prin care neștiut veneau să-nădure făcerea pietrei cîtitori de demult.

La fost menit pămîntului să pue bouri în schelă, simbură-mortor, altor de naștere și cetățuie, pue com neam în neam sporî prin har. Nebănuind că leagă și dezleagă sămînta-n piatra grea de anotimp, ne lîne-n rugă țara mai întregă prin țoți ce de albastru s-au strîv.

Cuprînsă în fluxul fertii, de perfecționare a întregii noastre economii, pe care l-a declanșat Congresul al IX-lea și recenta Conferință Națională a partidului, țara de doruri și înn a părinților noștri, țară a noastră și țară a urmașilor noștri, își trăiește anotimpurile cu o continuă sete de rodnicie și înnoire. Rămînd în metaforă, și însoțind trecerea acelor unui ceasornic imaginar peste fața de mînuși și de proșpejime a României de azi, ne vor fascina constant inițiativa și ingeniozitatea, dorința de depășire a unor latari anacronice, a unor mentalități și formule anchilozate în rutină. Lupta cu inerția din jur, întemeiată înții și înții pe opunerea la propriile tabieturi și opacități, așeză mai mult ca orînd o perspectivă romantică înfiorării personalității umane. Intre Lesul Ursului și Jiglina, între flăcările siderurgiei gălățene și flacăra albă a aluminiului de la Slătina, între luminile sondelor argeșene, vibrația apelor de la Porțile de Fier și șarjele aluminei arădene, mersul timpului pe cadranul țării contemporane se însoțește pretutindenea cu efortul conștient al celor mulți, hărăziți a aduce mai aproape — prin rațiune economică și putere morală — viitorul.

Te încumeți să scrii despre pămîntul tău, despre țara ta, avînd mai înții temelii proprii eluziuni lirice, al propriei adeviziuni. Pe măsură ce îți măsoari echivalențele emoționale, ale cuvîntului, cu înșăși vatra de frumusețe din care te-ai ridicat, și căreia i te întorci transfigurată de proșpejimea zărilor neîntrerupți ai istoriei, cuvîntul, metafora se descolăcesc din cearcănele albastre ale cernelii într-o primordialitate de imagini și armonii, prin care trece nobilă, încununată de izbînzii creatoare, înșăși ființa patriei.

Sint douăzeci de ani într-o istorie nouă. Pămîntul și riurile așezate statornic pe vetrele timpului nesar nu o dată sub marile semne de cizelare care le încearcă obișnuitele liniștii. Cișapile cu lanurile și macii, apele cu pestii și hidrocentralele, munții cu brazii și combinatele industriale... Dimensiunile-timp, ale neîntrerupții geneze de țară, pun în miscare pretutindenea anotimpurile fertilității, ale unei ample arhitecturi a frumuseții.

Că dezlegați am fost din vînturi surse, pe umeri stîni rîni mai povestesc; mă iei în brațe și mă naști pădure — concavă, în hor-torul părintesc.

Pe cerul tău, arcată neuitare, de mugure îți lasă fruntea-mi puls; mă iei din glia ta, năvod de soare, pe-nlunecatul singe de apus. Pămînt și cer, o singură făptură trecînd din tus orar în fus solar, al luminiișului de suflet și căldură din care zi de zi te naștem iar.

Ce mări ne storc durerile de sare, ce zbor — columnă ne-ntragește zi, că bolta demnitatei ne-nclinare dește-n umărul ce ne zidi?

Ne sint părinții suflet liniă porți, că stîlpii niciodată nu se surpă? Ori de icoană rea, mîhnite sorți, sint numai liniște, sint numai umbră.

Un cer avem deasupra, mostenit. Un cer ne cere în el și ne consumă viașerea — gîlu de aer, prevestit, ce-n propriul tezur se dărimă.

Cunosc pe lume un pămînt de rod, ce tine-reții ramură ne ține cu soarele un singur pod îngemănării noastre-n limpezime.

Pămînt de jertfă, cer înmugurit din amintirea ochilor, în jertfă, cînd nunți în miezul iernilor npsc mit și imnuri pe-ale codrilor vertebre. Pămînt nuntii, în inimă legat, tot mai adinc de negrăită povirnire, în neclintirea ta mă legi bărbat, de soare platoșă îmi dai la încolțire. O inimă în piept îmi știu. O țară am și-n dimineți, și-n lupte. Sint fiul tău sub ochii tăi — și țiu sub ochii lumilor neîntrerupte.

Sub ochii dilatați, ai lumilor neîntrerupte, România trece de mai mulți ani înveșmîntată în luminile unui miracol. Miracolul românesc, la el acasă, se conjugă acum cu migala și perseverența oamenilor, cu aspirațiile și talentul a milioane de țărari ai socialismului, cu rațiunea limpede, clarvăzătoare a partidului comunist.

Retrospectiva posibilă, întru clepsidrele trumuseții acestui pămînt, ne-ar da neîntrerupt aceeași perspectivă a timpului străbătut?

Au fost de-a lungul timpului lucruri pe care

le-am făcut bine, construcții pe care le-am ridicat temeinic. Biruința socialismului a însemnat simultan izbînda unei mentalități noi, dar și a soluțiilor tehnico-economice abăteate.

Că țara României s-a schimbat înadinsul, că orele sale bat cu o rodnicie nemăsurată, nu eptrează însă dimensiunile acestui proces evolutiv. Înnoirile și îmbunătățirile de structură sint în continuare impuse de realitate, de dinamismul istoric, al epocii prezente.

Cu ochii îndreptați spre rădăcina și spre viitor, ca spre uriașe pupitre de comandă ale dăinuirii noastre în veac de veac, nu uităm niciodată că — numai desăvîrsindu-ne continuu karatele propriei participări la creația socialistă — putem mărturisii timpul că aparținem acestor zile, acestor ani, cu toți nervii, cu toate aceste fire de înaltă tensiune ale sensibilității și lucidității noastre.

Danubiu

Pe cîmpile Bărăganului au pornit să umble florile dalbe. Pămîntul e cald, pămîntul e bun, pămîntul aburește ascuns, ca o piine făgăduită.

Peste fețele Dunării, decembrie a înțins neîntrerupte poduri de gheață. Fluviul însă niciodată n-adoarme. Mai ales la Porțile de Fier, mai cu seamă la Izlaz, la Turnu Măgurele, Călărași ori Galați, Dunărea nu poate să adoarmă. Încă o brazdă de nisip, aruncată în Mare de pe întreg continentul, păstrează pe refinele de siliciu dioramele pămîtase ale barajelor, ale fabricilor de îngurășăminte și celuloză, ale oțelărilor și laminarelor. Și acolo unde memoria lucrurilor se îngroapă sub mare ca într-o cronică ireversibilă, rămîn păsările, pe ecranul limpede al cerului, să povestască pînă departe în lume ceea ce au văzut pe la noi. Aripile lor, ca secundele, se zburu-mă luminoase deasupra frunțurilor noastre, deasupra măiestrișului cadran de țară pe care îl intruchipăm.

Pulsat de pendulele vîntului, peste descrescîta frunte a bărăganului, timpul se rotește peste frunțile omenești ale patriei cu aspra vigoare a unui destin. O nesfîrșită aripă de cîmpie, sub arcul de humă pietroasă a Subcarpaților, își zăbate în mușenie auriul penaj. Ai zice că marele șarpe de apă al Dunării cu maxilarele Deltei larg înțelește în ceata Mării își visează — în omiezile de vară cu dogoare uscată — o limpede strămutare, prin contopirea cu lanurile de miazănoapte, în șarpele zburător al legendelor. Șarpe cu aripi, fluviu cu bogăție de aur, patrie a sitorilor și a salcîmului, a rațelor sălbatice, a salciei și a ploașului tremurător. Undeva, lîngă zvirco-lirile pestilor grași printre virșe și ceamuri, lîngă odihna incredintată cealalelor, plaurilor și grindurilor, oboselile fluviului se sint megiește negurii.

O neliniște le încearcă fluviul lichidă, de argint palolii. Și parcă teama de mare le fac să nu mai țină vadul limpede cu care se îmbulziseră de-a lungul a sute de kilometri. O sumedenie de meandre de brațe și păienjenieșe în apele îndelung lîngă cerul cu stufărișe și păsări, lîngă satele cu icoane și lotci, lîngă bărbile zăpezite de sare ale pescarilor. Oră picturală a patriei, cu legenda și ritualul pașajelor, cu arhitectura savant-spontană a încingăturilor de pliscuri și aripi, cu alaraxia în deplin a unei vegetații luxuriante.

În plaur ce cărare deschide bărcii zării, cînd stuful leagă-n valuri iar măști de nemîșcare, de strigăte fișnite din val în zburcîmări și împietrite-n verde, în suplu — din urcare. Pe Măția lumina alunecă egal iar zburcîmul apelor se readună în sine însuși înainte de a se lămuri retinei, timp-anului, reveriei.

Undeva, pe acest pămînt dintre ape, oame-nii au început unul dintre netîhnitele lor asalturi. Dialogul cu stuful se substituie într-o bună măsură pescuitului, vîntării ori simplilor contemplații. Dar ceea ce îi atrage înfîmplător atenția este becul fremurător ce își agată semnalele de sulfare vie nu doar în centrele active ale Deltei, ci pînă în coliba pescarilor din cele mai îndepărtate cătune.

Acolo unde vloga apelor pare slînsă, acolo unde uriașul potențial al Dunării, din aval, își se pare simplă cutezanță a bănușelilor, firul acesta de lumină, al becului electric, indică astfel mai mult decît un detaliu de civilizație. Impresionat conținu de panoramicul vibrat al Porților de Fier, ce se vor închide curînd, pentru prima oară, deasupra turbinelor uriașe, cîtești într-o asemenea replică liliputană, una dintre dimen-

Izvoare

Amintirile retinei cu greu ne dau pace. Nostalgia simbrează asiduu cărți postale. Gornii prăbușind un anotimp și gîndul tot la miazănoapte. Azi zăvo-nțreagă o plînt în simb peste livezi cu mere coapte... Ce înțelegere-i între pămînt și cer, că merele au uitat să se mai lase spre albe palme ce din veac le cer și cad în balta ce le fulgurează? Ce dău al verii tremură și înză umbra vîntului ce ne-odună? Și cad de roz, de mînuși bolnov, spre țara ta de mere și de brună...

Jehi încat în această țară universară, și aici ne-ți dai seama cum peste acorțul solemni, de grave atributive și complete, și se lipesc obicuită frunzarele ascun-torice ale Țării Maramureșului, ale Țării Oașului, ale Țării Lăpșului.

Cuvîntul de laudă, la omiaza de astăzi a pămînturilor românești, își țroge una cite una literale dinșpre văi și coline, dinșpre depresiuni și lunci pe unde curge de veacuri una și aceeași făptură a vremii, una și aceeași sulfare a semintilor. Așezată sus, ocolă unde izvorăște începutul și se scrie zămitul, pe harta-cadran a unei și neîntinabilei României, ora de izbîndă și încantație a Maramureșului e mai mult decît o adeviziuni sentimentală.

Am venit cu toții, pe acest pămînt, din străbuni harnici, mîndri și bravi. Aripă lîrzie și demnă a dacilor liberi, maramureșeni au luat asupra lor un azur de istorie, a fascinatia stenică a permanentelor.

Pe aripa aceasta, niciodată obosită, a nortului, ne-am lăsat nu o dată în voie fantezia, sufletul, aducerile omiei.

Douăzeci de ani de istorie nouă, într-o răbdare și dăinuire de veacuri, lasă aci brazdă adincă și rodnică, de neuitare și isedă, de împlinire a nădejzii lui Piteea, a vechilor generații de mineri. Fascinatia merelor rasi din livezile nestîrșite, lasci-

siunile cheie ale unei epoci. Tara intreaga a auzit de Bicaz, de Lotru, de Arges, de Sadu, de Porțile de Fier. Aici în Delta se întregesc și se desăvîrșesc, neobservate mai departe de zările steiului, așteptate cu răbdare de oamenii apelor, șose, hidrocentrale. Cîngă spectaculoasă cîntărea a industriilor și șantiierelor, cei 20 de ani ai Republicii au știut să pună neîntrerupt gîria pentru cele mai îndepărtate localități și tîneturi.

Prăvălindea, lăcșunarea, umblătoarea, țesătura și calculul științific desăvîrșesc un peisaj industrial și civic, în care suprema investiție — zilele și nopțile închinat creșterii de întreaga suflare a țării — proclamă cea mai avansată și mai glorioasă epocă din istoria secolară a României. De la titanii Galafților la prometeii sistemului energetic și de navigație de la Porțile de Fier, marile arc ale Dunării cunoaște zilnic ce înseamnă încumetarea și puterea de realizare a unei națiuni. Cu amplele îndiguirii și ameliorații din lunca inundabilă a fluviului, cu silueta modernă a Chișcanilor unde stuful se transformă în coală imaculată, cu podul cel nou de la Vadul Oii ori cu acel remember triumfător de la Adamclisi, cu industria Căldărașilor și a Olteniței ori cu obeliscul independenței de la Calafat, cadranul mindei României pulsează de ore pioase sau înfloritoare, de energia și bucuria creației și a neafirmării. La Turnu Severin, în schimb, istoria contemporană interesează nu numai valoroasele vestigii ale antichității traiane, ci însuși sprintenul al viitorului. O Dunăre majestuoasă și neobosită, o uriașă magazie de ape adună — de pînă aici, și de aici mai departe — toate, absolut toate apele țării. O Dunăre unică, hărăzită să adune și să poarte într-un singur destin cea mai turburătoare constelație de izvoare. Majestuoasă și tulbure, a Dunăre a zilelor de lucru, a unei istorii de lucru am spune, duce pînă la Marea cea încăpătoare tot ceea ce a fost dărnice a ploilor, geană de lumină a izvoarelor. O Dunăre totalitară și bărbătoasă, neimblinzit mearcă de ghilatină cazanelor, se incredințează Porților de Beton cu o supunere mindră, cu o cascădată îngăduință, minunăta ea însăși de față unui neam de făturați al cărui destin, al cărui drum înainte adună într-o viață unică, asemenea fluviului însuși, toate izvoarele de energie ale națiunii.

Izbuc

Ora izbucului, așteptată cu nerăbdare într-o prăvălire de unduri și finețe a platoului din coasta Crișiorului, adună din zărilor Apusenilor sumedenie de pelerini. Zile anume, în calendarul cu scurtă zăboavă al lui iunie și-al lui iulie, cît ogorul se coace în tîlnă, iar otava așteaptă, tot mai însetată, chicliuri de road, zile în care ferestrele de sărbătoare se deschid din cînd în cînd înflorate, lîmbie peste potecile munților poate o curiozitate a omului, poate un ritual. Minune a izvoarelor zăpăzite în pivnițe de steieri întunecate, izbucurile se arată omului și i se interzic într-o succesiune nerăoasă, dar statornică. Căutate vase comunicante, sensibilizate la vibrația ascunsă a adăncurilor, cuprinsă într-un neștiut tangaj de ape al suflării subpămîntene. Ai zice că o inimă uriașă, plămîni de piatră ai unei făpturi în mișcare bat continuu, ziua și noaptea, lăsînd să zvîcnească în ochiul deschis al izvoarelor patima surdă a neodihnei. O inimă uriașă, a pămînturilor. O izbucnire ritmată, de unde reci și curate. De sute de ani, oamenii munților se adunau la această streșină de podiș ca într-un amfiteatru cu miracole sau cu vrăji. Rostogolite în capcile întrerupte ale apelor, monedele de argint sau aramă încercuau să-mblînzească zmeii nărdăvași ai subpămîntului, cumpărîndu-le sau amăgîndu-le bunăvoința.

Îi vezi șiroind, din îndepărtate cătune, pe cărări străjuite de tîmboară și de singele voinicului. Cu desaga lîmpece ca spuma apelor, cu străie curate ca un suflet de fată îmbujorată, se adună la zile anume, în fața acestei ciudățenii a naturii, să se vadă să prînzească-mpreună, să joace-laolaltă ori să încheie cîte-o lăcmeală, cîte-o înțelegere, neamuri din zece sate.

Se zbuciumă izbucul, sub privirile lor, iar pelerini își vorbesc de sănătate și de roade, de mersul firgurilor și de cumetrii. Ani și ani, și aceeași neschimbată imagine. Fără a atînge amploarea serbărilor de pe muntele Găina, înflînirile de la Izbuc însoțesc discontinuu legănare a izvoarelor cu o părelnică întretîiere de destine și drumuri, de ore și gînduri de viitor. Panoramic patriarhal, vatra Apusenilor adună și emană lîngă ora prielnică rememorării o energie continuă. Din marile izbucuri ale veacurilor, suflarea demnă și nobilă a semintilor românești s-a arătat lumii în

ceasuri de cumpănă, în suprema izbucnire, în supremul strigăt, în suprema dovadă a unei credințe.

Unde în dorm silabele căntărilor te buci al norodului? Ce vînt de nearete își lecează buzba amintirilor pe fluiera lanoului?

De pe care drumuri ale continentului s-au lăptos țările bronzului, ochii și frunțile minde ale acestor trei moși ai dezăbării, pe care îi văd așteptîndu-și locul într-un mare oraș ardelenic?

Izbucniri de palmă surdă, de rugăciune smerită ori fulgerătoare, prin care adîncimea de veacuri a unei națiuni se exprimă pe sine, se recunoaște și își proclamă în devălmășie de cuget noul său ideal de istorie. Ce izbuc al tuturor lupțelor și împîlnirilor ne-a arătat lumii, și nouă însine, în deplina iradiere a miracolului căruia sintem meniți? Căcotelul mut, așteptarea geroasă a deceniilor de umilintă au izbucnit neîntrerupt. Și s-au născut răscrucile, eroii și dăinuirile noastre.

Soarele leagă firul zilei și-al nopții pe neastentul cadran al timpului românesc. Frunte damnească, asemenea frunții lui Mihai Vodă Viteazul, pare soarele trecător peste erede patriei. Rostogolită cîndva în ințitul mare „izbuc” al unirii tuturor românilor, fruntea bărbatului craiovean a trecut luminoasă în simbol, în efigie. Amintirea ei, rostogolită fără somn peste aceste bătrîne meleaguri, măsoară statornic timpul nostru prielic și luminos.

Adîncurile țării au izbucnit în ceasuri de grea cumpănă, cu deosebită însetare de viitor. Pe cadranul Republicii, minutarele înțîlnesc la tot pasul momentele rapsodice ale răcoalelor țărănilor, marile cîntări spirituale, bătlăile independenței, ale neafirmării, ale eliberării depline.

Grandios transfigurată pe magistralele duratei acestui popor în istorie, imaginea particulară a unor izvoare acvate sub fașii Apusenilor decolează — din geografic și geologic — direct în valențele unui poem.

Victorie!

Toponimia orașelor, cu arhitectura acestora, urmează îndeaproape, se pare, nu numai tehnica modernă, ci însăși istoria. Victoriile chimiei și petrochimiei, dobîndite în cei 20 de ani ai Republicii, reprezentînd poate cea mai spectaculoasă ascensiune din acest război al unui domeniu industrial, își au preluđuul în orașul al cărui nume înfruntă decenii cu aceeași semeție cu care domnesc, peste spațiile clar-obscur ale Louvului, aripile Victoriei de la Samotracia. Adevărată Victorie românească, într-o ramură productivă în care înțîlnitățile mondiale sînt sinonime unui înalt grad al dezvoltării potențialului tehnico-științific, orașul acesta al mindei țării a Făgărașului, inexistent în cronicile anterioare, el însuși nouă stea ală într-o constelație ală, cumulează deja pe chip, lîngă pregnanța vieții moderne, un aer de veteran. Salba industriei respective — îmbogățită an de an prin marile combinate Borzești, Căldărași, Craiova, Turnu Măgurele, Danubiana, Govora, Brăila, Săvinești, Brazi, Tg. Mureș — poate fi asemuită pe drept, cemei celeilalte „salbe” de hidro-și termo-centrale, unui impresionant colon de izbîzni ale României noastre socialiste. Elocvența cifrelor răspîndește intens previziunea edililor: creșterea de aproape 25 de ori a producției industriei chimice, subliniază grăitor un dinamism, o supremă încordare de a pune temelii României moderne. Colinzi prin asemenea orașe, tinere sau mult întinerite, foscinat încă de amintirile alchimicilor nevăzute, groșe cărora, dincolo de păienjenisele instalațiilor închise ferm, se petrece marea schimbare la față a sării, a aerului, a gazelor naturale. Schimbări și procese de o subtilă incantație tehnică, succesiune matematică în rigoare și ordine, în ordinea și rigoarea naturii însăși. Dincolo, împrejurul combinatelelor, natură cu brazi, cu plauri, cu ciobănași și suflet de fluier. Aici, natura cu elemente chimice și inginerii. Natură cu subtilitatea dozelor și a parametrilor termici. Cu ochii iscoditori și atenți ai celor ce, înțîni în familiile lor, n-au mai îmbrățișat meseriile tradiționale. Laboranți și operatori, ingineri și cercetători științifici pot fi înțîlniți astăzi cu mile acolo unde silueta instalațiilor reclamă prezență umană. O umanitate anume, dăruită științelor și cercetării. Climate laborioase. Oameni ai secolului, ai acestui deceniu, ai acestor zile. Orele României, pe marele cadran al istoriei, își măsoară pulsul cu nopțile albe ale studiului răbdător, cu aderența profundă la nou, la tehnologiile avansate, la supremația științelor în dirijarea producției.

E o goană de timp, o goană a nemulțumirii de sine, în tot ceea ce făurim. Undeva, pe

ameștoarea scară a vieții, închipuită și pictată la Sucevița, cu sublim geniu al eficii ancestrale a acestui popor, întrebările moderate, spiritului de dreptate și altruismului săpător și înceapă să creștător pe cei angajați în ascensiune. Dacă înțîlnile, cînd mai lîmpezi cîntă mai împîlnite, ale timpului, nu au putut încă să găsească încă această coordonată morală a faptelor în care ne-am dăruit, încă cum aderăm la aceeași imperativă într-o această vreme, într-o această epocă de plenitudine, de creație în care am pus umorul, puterea a sufletului și cutezanță de gînd.

Acolo unde au fierț bombele și au mușcat mitralierele, am făcut mai înțîni scuaruri, dar n-au trecut mulți ani — și ne-am trezit lăcînd pe magistrale, la etape ameștoare. Entuziaștii șantiierelor naționale au învățat trigonometrie, calcul integral, tainele fizicii și ale chimiei. Fiii țărănilor și-ai minunatilor dascăli ai copilăriei noastre, au lăsat baba carba și v-ați ascuselea și au plecat asemeni inginerii E. P. să caute prin azurul luminii de aer — nitrocelulozele pigmentate și rășinele melamino-formaldehidice de mai firziu. O impresionantă investiție de inteligență își trăiește acum rodnicia maturității. România socialistă a Anului 20, cu toate izbînzile sale industriale și sociale, ar fi de neînchipuit fără o înaltă dăruire civică, fără modestă, răbdătoare sete de învățătură și de lălmăcire asiduă a acestei învățături. Victoria Făgărașilor noștri are siluetă de chimist și aripi din file de manual.

Poarta

Prăvălindea, unde punem pașii, pămîntul musteste de amintirea eroilor. Slava lor aureolează sufletul. Inima lor bate în inima codrilor, geana lor se deschide în florile ce înconjoară obeliscurile și monumentele. Pe urmele lui Bălcescu și ale lui Tudor te întîmpină combinatele chimice și petrochimice, zbuciumul — geneză al termocentralelor, fabricile de locomotive electrice, amfiteatrele producției și ale culturii.

Pe vibrantul cadran al istoriei contemporane, Reșița, Valea Jiului, Hunedoara, Oradea sînt tot atîtea ore de vîrf ale efortului constructiv, ale tehnologiei moderne. Intre cetatea universitară a Clujului și legendara cetate a Grădiștei dacice, legătura o fac deopotrivă mileniiile și magistralele moderne ale contemporaneității. Apusenii te înțîmpină lîngă amintirea marilor jertfe cu ora de efigie și evlavie. Mii de așezări omeștești peste care valuri mari au trecut dar cu nimic nu le-au clătinat din credința într-o acest pămînt, din solemnă lor conștinere cu ființa de piatră a Apusenilor. Aur curat, aur de Slatina, de Brad sau de Roșia Montană. Și această semeție mindră, intrînd pentru prima dată în acești ani sub o zodie de cultură și certitudine socială...

Dincolo de ei, infinitele nuclee spirituale ale acestui pămînt, fac să plumbesc în istoria țării aceeași lumină a schimbării la față, aceeași integră și continuă adeziune la socialism. Și orele țării se succed într-o lîmpece proliferare de energii, lernutul cu puternica sa inimă electroenergetică, Brașovul — adevărat campion al construcției de mașini și al turismului — Făgărașul, Dejul sau Biștriuja cu alt de revelatorii ancore în istorie și în contemporaneitate...

Douăzeci de ani, într-o proteică dezlănțuire de energie a peisajului, douăzeci de ani, într-o fierbinte amioază — de luciditate și sentiment — a națiunii române. Ascensiunea neîntreruptă în socialism străbate prin viața noastră la înălțimi ameștoare, ca viaductele printre munți. Intre ziua de ieri și ziua de mine, punem chezoșie puterea minții, vigoarea brațelor noastre. La înflînirea cu clipe ce vine, avem obrazele arse de vîntul șantiierelor, ridate de nopțile albe ale concentrării asupra hîrtiei de calc, asupra poemelor progresului și civilizației.

Bărbăția de suflet, bărbăția de gînd se împletesc pe ecranele țării cu însemnele competenței și ale responsabilității. Intre credință și calcul economic eficient, deosebirea e doar de expresie. Intre Maramureș și Marea cea neodihnită, întreaga su-

flare a pămîntului românesc se apropie de cel de-al 20-lea Arc de Triumf, pe cadranul istoriei contemporane, cu vigoarea, lumina și simplitatea unui rapsodic itinerar, însoțită mereu de legănarea bogată a merelor roșii.

Catarge-zile trec prin lume; poartă sub care ne-nclinarea și-au finit străbunii mei; și frigul, rupt de soartă, din pipelul lor în mine n-a scăzut.

Cunosc pe lume floarea lor bătrînă și gardul viu de iarnă pavîrmit. Cu-o vorbă întoarcearea i-o mai amină și lemnul îi va fi din nou înmugurit.

Frunză mereu, din mugure. Spre tine un drum la botul riului rămas, ori cerul înțelează pe verbe alt semn inverșunat de nepoas? Mai știi acolo, lîngă riu, potcoava sticlii și Pîntea peste vîgăuni? Sau poate hani fugari către Suceava mai sîr și-acum cu frică sub garuni.

Cunosc un stilp de casă părintească cu păsăre albastră scrisă-n geam, ori rădăcini de aripi prînd să crească în aerul prin care vă strigam?

Ganim cu 80 la oră de mai bine de o jumătate de noapte înspre un vechi oraș ardelen. Șoseaua liberă, siluetele munților mai mult bănuite, plopii prezentînd onorul lor somnolent de o parte și de alta a farurilor. Undeva, sus, peste frunțile noastre plătate de întuneric, Dragonul și Casiopeea măsoară o reminiscență armonioasă, sfîșiată de greieri și de boaze înfrizate pe cîmp.

În dreapta și în sînga parbrizului aerul se vîntură geamăn cu sufletul arborilor, cu liniștea caselor înșirate de-a lungul șoselei, cu vîietul îndepărtat al cetăților de beton și de sticlă. Un timp românesc, rodnic și bun, trece în freamăt egal vămile meridianelor. Ochii și s-ar lipi de somn dacă n-ar fi derularea aceasta paralelă a plopiilor și a amintirii. În sertarul rămas poate deschis, în graba cotrobăielii pripite, mica ta bibliotecă sentimentală, cu douăzeci și ceva de carne de însemnări o fi pîcînd de mult cu genele filelor lipite de întuneric. Modest și fidel glasul al unui sir de ani, sertarul acela țîa oferit în grabă cîteva fișe ale vechilor tale înțîlniri cu pămînturile spre a căror revedere alergi. Pînă să dai de ele, ai pipăit cu privirea și cu buricele degetelor pulberea stelară parcă printre ieroglifele de cerneală a unor statornice amintiri. Ce a însemnat, în vîrstele fiecăruia dintre noi, înflînirea cu miile de vîrste gemene, cu infinitatea biografiiilor interferente? Ce adaos neexprimabil s-a integrat ființei noastre morale cu fiecare certitudine nouă a creației cu fiecare șantiier, cu fiecare strîngere de mină a unui constructor, a unui țărăn, a unui profesor sau învățat? Ce înțelegere nouă am dobîndit înțîlnînd, în ațtea zile și anotimpuri, integrate în fibra tîneturilor și a istoriei românești, destinele constelate ale națiunii, cărora aparținem neobservat încă din primele ceasuri ale cunoașterii lumii?

Prin cîmpia transilvană, în noaptea măcinată repede de fîgăduința reintîlnirii, pădurile vâluresc ca zăpezile iar profilele industriale ne încearcă memoria cu chipuri de oameni. Un caiet alb, lîngă altul burdușit cu grafologia infidelă a vechilor revelări. Și această noapte cu neodihnită. Și această schimbare la față, această ascensiune continuă sub semnul celei mai umane și mai înaintate dintre orînduirii, a bătrînului tîu pămînt românesc.

reportaj
de MIHAI NEGULESCU

OCEAȘCĂ DE CAFEA PE MASĂ

Lui Jean Seberg și Romain Gary... dar, și, bine-înțeles, lui Alain Robbe-Grillet, îi este închinată cărțile de carton albăstrui, apărută recent, în „Éditions de la Table Ronde”, la Paris, și care conține pamfletul lui Pierre de Boisdeffre împotriva noului roman.

Cine este Jean Seberg, știm.

Este o artistă de cinema decoperită între nu știu câte mii de candidați la rolul Ioanei d'Arc de către regizorul american Otto Preminger care era cit pe aci s-o arde de vie în filmul cu același nume, evident de dragul autenticității... Mai târziu, fata a făcut o carieră strălucită în Franța, mai ales cu filmul „À bout de souffle”, alături de Belmondo și, pe de-a-sură, s-a măritat cu Romain Gary, scriitor francez de mână întâi, autorul unor romane incununate cu premii literare, (printre care și premiul Goncourt pentru „Les racines du ciel”, fost ambasador al Franței la Londra, la Berna și peste Ocean).

Deci, cine este Romain Gary, știm.

Dar cine este Alain Robbe-Grillet?

După părerea lui Pierre de Boisdeffre, autorul Gumelor apărute în primăvara '53, este — era, mai bine zis, pe atunci, — un tânăr agronom specializat în rarități tropicale, care a petrecut multă vreme prin colonii unde, de altfel și-a pregătit îndelung și minuțios, Gumele. Lansarea lor. Cartea aprăuz (fapt cu totul neobișnuit pentru un prim roman) la „Clubul francez al Cărții” (consecrat reditării clasicii) și provocă un efect de surpriză.

Surprinză lumea literară din Franța și mai apoi de pretutindeni, scrierile, întoarcă pe toate fețele, cercetează, fenomenul Robbe-Grillet, mai bine zis produsul acestui fenomen. Și anume: noul roman.

După aproape 15 ani de renume, Alain Robbe-Grillet, după ce a străbătut, în vâzului lui, amfiteatrul trajectoriei care duce de la scriitor-începător, la scriitor-novator de renume mondial, șef de școală, și părinte al unui nou gen literar (treacă, nu fără glorie, și prin domeniul — multora inaccesibil: scenarist-regizor-interpret — ne oprim la Marienbad —), Robbe-Grillet este restrâns sub efectul cernelei acide a lui Boisdeffre), la dimensiunile din care poate nici n-a plecat:

„Prost nu ești, Robbe-Grillet. Și nici îndaplat. Că un bun inginer agronom, de felul celor care misonă prin romanele lui Solohov sau ale lui Ray Bradbury. Un tehnician al secolului 20 care și-a uitat sufletul la grădiniță, rățâcit între trotinetă și găletuș. Romanele dumitale nu au existat decît pe hirtie; personajele dumitale nu s-au plimbat nici-cînd pe stradă, ele nu au cunoscut din viață decît ocazională existență milimetrată, pe care le-o acorzi și pe care o măsoară la nesfîrșit în cărțile dumitale.”

Deci, un biet inginer agronom — „cu dinții lungi”, după cum notează undeva însuși Boisdeffre, care a creat un gen ciabul mai ales prin controversele pe care le-a iacat și a sfîrșit o carte de 150 de pagini ce demonstrează că noul roman nu e nici nou și nici român.

De altfel, genul, ca atare, e desființat din chiar prima pagină a cărții. Și chiar din primele titluri: „Noul roman are noroc”. Și mai departe: „Noul roman are mult noroc. Toată lumea vorbește despre el. Dar cine-l citește?”

Astfel demarează atacul îndreptat împotriva unui scriitor despre care se afirmă că „situația lui literară este considerabilă — ea nu se limitează doar la Franța — dar audiența lui e limitată”.

După părerea lui Boisdeffre, Robbe-Grillet nu este un produs care se consumă, ci un vestiment care se poartă. Esențialul nu este să citești, ci să poți să vorbești despre el.

„Și totuși, scrie, Boisdeffre, nimeni nu pune la îndoială talentul lui Robbe-Grillet.”

„Autorul Gumelor nu a fost nicicînd lipsit de talent. Dacă și-a pus toată priceperea în slujba disimulării lui, este, cred din dorința de a nu ceda tentației de a pleca. Cu clișiva ani în urmă un șablon (Le Pigeon littéraire din 29 martie 1958, n.n.), arunca pe urmele lui, trei sau patru confrăți de la François Nourissier la M. de Saint Pierre: Robbe-Grillet le explică, pe un ton cit se poate de grav, că problema lui esențială nu era aceea de a-l imita pe Balzac, ci dimpotrivă, de a se feri de o asemenea tentativă.”

Să ne fie îngăduită, aici o paranteză: comentind pamfletul lui Boisdeffre care, după cum se știe, se intitulase „La Cafetière sur la table” Bernard Pivot, colaboratorului mai sus citaților „Le Pigeon Littéraire” nota, nu fără umor, referindu-se desigur la asocierea Balzac Littéraire:

„Robbe-Grillet: „Lui Honoré (de Balzac) îi plăcea mult cafeaua. Alain (Robbe-Grillet) i-o pregătește și i-o oferă în cafetiera aflată pe masă.” Această cafetieră de pe masă reprezintă, de fapt, un citat dintr-o altă operă a lui Robbe-Grillet, intitulată „Instantaneu”.

Desigur, nimeni nu-i trece prin cap să întreprindă, la modul serios, o comparație Balzac — Robbe-Grillet.

Cum s-a ajuns, totuși la asemenea alături?

După părerea lui Boisdeffre — și nu numai a lui — „se întâmplă adesea, în istoria literaturilor, ca reînnoirea unei arti să oglindăască, să semnifice, metamorfoze structurale sociale, caetarea unui public nou, ba chiar — așa cum s-a petrecut în secolul al 15-lea — să consemneze o revoluție tehnică sau culturală”.

„Dar nu așa stau lucrurile cu Noul Roman. Noul roman nu exornă nimic: nici o experiență originală, nici o mare decoperire de forme noi, nici inventarea unor teme noi. Dimpotrivă, el transcrie un gol, un refuz, o obsesie. El nu reprezintă de fel o întreprindere revoluționară, ci este sub-produsul unei crize.

Criză a Romanului. Criză a Literaturii. Criză a Omului.”

Ne-am permis aici o remarcă — în cele relatate în pamfletul lui Boisdeffre. Și anume, faptul că, dacă ținem seama de ceea ce scrie Robbe-Grillet sesizează „malgré lui”, (cum ar spune în limba lui), starea de criză a epocii contemporane, se cheamă că părintele noului roman, este, în cele din urmă, un scriitor. Și încă unul de talent.

În paginile care urmează, Pierre de Boisdeffre demonstrează și stabilește că Anti-romanul „există de cel puțin trei secole, fiind astfel ca vîrstă, dar nu și ca modalitate de existență, bunicii noului roman”, că așa numita criză a romanului „nu datează de ieri, ci — în fața „Absurdității” lumii, literatura de imitație (și în special, n.n.) nu mai este tolerată”.

„În romanul tradițional — scrie mai departe Boisdeffre — acțiunea apare ca un fel de presle: un fragment de trecut pietrificat sub acțiunea timpului (de unde și melancolicul imperfect folosit de Flaubert sau de Fomentin). Dimpotrivă, romanul contemporan povestește (cel mai adesea la prezent) o întâmplare pe cale de a se împlăni, o acțiune care se infiripează sub ochii noștri. Eroul se cercetează, se introspectează pe măsură ce ni se adresează, ce ne vorbește. Romanierul nu mai urmărește un plan dinainte stabilit; povestea — sau — „nu — în drumul ei — instrumente; adesea ea îi dictează și suflul.” Romanierul nu se mai interesează de esența lumii, cercară să existe înmormănat cu oamenii. Iată lecția lui Joyce, al cărui roman transpune omul lui Ulysses în lungul mars al lui Leonold Bloom prin Dublin (...). Acesta este cazul și cu Străinul lui Camus. „Dezbrătat de toate veștimintele confecționate cu care-l îmbracă societatea, eliberat de toate reacțiile psihologice „normale”, el nu mai are înfrîntrul său decît „viziunea absolut asemănătoare cu aceea pe care o pot avea ceilalți despre propriile lui comportamente”. Cu „Străinul” notează, în încheierea acestui capitol, Boisdeffre, „romanul încețoșă de a mai fi o descriere a ființei și devine un mănunchi de întrebări despre ființă”.

La acest punct al evoluției romanului, survine Robbe-Grillet. Survin Gumele, apoi „lovitura de stat a lui Roland Barthes” cum o numeste Boisdeffre, prilej pentru autorul pamfletului de a se lansa într-o pasionată și pasionată „dikresune asupra vechei și noi critici”. După „Gumele” și „Le Voyageur”, Boisdeffre analizează „Gelozi” care (după părerea lui) este, atît pentru autorul cărții cu acest nume, cu alte cuvinte pentru Robbe-Grillet, cît și pentru cititor, — o „veritabilă capcană”.

„Gelozi” nu este povestea unei conștiințe hăituite, nu e nici măcar descrierea unui comportament ci doar un exercițiu de școlară — nici măcar nostim — în care cititorul este tratat ca un imbecil. Bernard Frank ar spune, într-o bună franțuzească: „un oileș a cons” (în respect pentru cititorul român, semnătura acestor note traduce, nu tocmă exact: „o capcană pentru dobitoici”).

Și pentru că soafletul nu ne îngăduie o mai lungă incursiune în paginile cărții lui Pierre de Boisdeffre vom transcrie aici afirmațiile lui André Frossard pe care însuși autorul pamfletului îl citează spre sfîrșitul cărții:

„Este evident că ceea ce e important în romanul francez contemporan nu este nici povestirea,

nici intriga,

nici dragostea,

nici viața,

nici moartea,

nici personajele,

nici situațiile,

nici analiza, „Gelozi” care (după părerea lui) este, atît pentru autorul cărții cu acest nume, cu alte cuvinte pentru Robbe-Grillet, cît și pentru cititor, — o „veritabilă capcană”.

„Dar — mai adaugă Boisdeffre — o tehnică cu nu duce niciieri nu poate să aducă nimic.”

Și de aceea, Pierre de Boisdeffre îl sfătuiește pe Robbe-Grillet să-și arde cărțile! „Să-și economisească timpul — și pe al nostru — să studieze cu aplicație sistemul metric. Devreme ce asta îi este meseria! Și pasiunea!”

Și încheie Boisdeffre: „Taci, Robbe-Grillet! Vrem să auzim muzica universului!”

Dar oare universul ce zice despre o astfel de... muzică?!

SILVIA KERIM

ATLAS LIRIC

Un arhitect al cărții

Ce carte să aleg acum, la sfîrșit de an, dintre atîtea mai de mult sau mai de curînd apărute? Sînt cărți de excepție, atîtea numai interesante, atîtea nici măcar atît care își așteaptă rîndul. Pretexte de meditație, meditație propriu zisă, romane tip eseu, eseuri tip roman, călătorii în adinecul sau în afara propriului eu, în inima celorlalți sau în spațiile stelară, biruințe sau înfrîngeri, ele sînt înalte de toate experiențele, experiențe de amuzicării ale nevoii de participare, de mărturisire, de explicație și întregire a umanului: de la semnificativul eseu de antropologie structurală al lui Claude Lévi Strauss, Le totémisme aujourd'hui, de la romanul Terra amata al lui Le Clézio (prozator rămas o strălucită promisiune prin Le Procès verbal) pînă la eseurile Les Nervures de către de Quentin Riquier, antologiele Francis Ponge, Max Jacob (Gallimard) Saint-Paul-Roux (Mercure de France) sau debuturile poetice: Robert Goffin (Le versant noir, Jean Claude Walter, Le seismographe appliqué, Lorand Gaspar Le quatrième état de la matière, Pierre Dalle Nogare Hautsfonds (Flammarion).

Și totuși... Arhicoul de față vrea să fie mai puțin o cronică obișnuită cît mai ales un salut simbolic adresat unui fermecător arhitect de cărți, poetului și editorului Pierre Seghers. Faptul este prilejuit de recenta apariție în colecția Poètes d'aujourd'hui a antologiei Pierre Seghers. Să evoc aici fermecătoarea lui personalitate așa cum îmi apărea în intimitatea Clubului Elysées de la mare răscruce a bulevardului cu același nume? Să evoc pe editorul neliniștit și totuși afabil, preocupat de problemele casei sale de editură pînă la o dureroasă și totuși jovială absență, pe strălucitul antologist, prefațator care auzind că traduce din Desnos mi-a înmînat cu un gest de sacrală cordialitate să răsfoiesc caile de poeme necunoscute ale celui mai atentiv, mai uman dintre supraréalisti care a fost autorul lui Sirramou? Seghers era poet adevărat înalte de a fi un mare iubitor și cunoscător de poezie. Nici o simulare, nici o contagiune străină, nici o reflecție din cerul altora nu-i alterează absolută înaltărie. Faptul de a fi trăit în intimitatea cadentelor poeziei flamandului Max Elsanamp, faptul că a sîbrat în intimitatea umană și lirică a unui Eluard indeosebi, n-a făcut decît să-i sporească dragostea organică pentru Poezie, (cuvînt scris cu majusculă), pentru eternitatea și eternizarea acestei minuni a spiritului uman. Seghers murmură ca adolescent versuri din Mallarmé și asculta cu ființa interioară prozasterea murmurătoare din altele lumii ale Egiptului dunez, Seghers jovialul, solarul, flamandul trecut prin filtrele lirismului francez și universal rămîne întotdeauna el însuși: Dans ma réalité, je vis en songe. Moi, / Poussières et vin, sang et fumée, mer et montagnes / par un rêve accordés, qui m'a fait? Le soleil / s'était levé ce matin... la comme les autres / jours et je suis... / Je dirai aujourd'hui que la vie se déchire / pour faire d'autres vies et se refait sans fin / pour d'autres cris encore... Domesticitatea care e componentă unei bune părți a lirismului flamand e convertită de Seghers cu vocația cartezianului înăscut, în elementaritate simplită și clară, în prezența dură a două și tot ceea ce înconjoară omul. Exaltarea valorilor timpului, rațiunii înșelătoare, înțelesului și adăugare nedemnită de-a lungul întregii sale poezii a umanității, a unei umanități surzătoare, pasionată și blîndă, pune un semn de rară distincție pe întreaga sa creație de la versurile din Bonne esperance și pînă la cele din Piranese sau Dialogues. Autorul neuitatelor poeme din Le Futur antérieur, din Le coeur volent sau Racines captează în filinta sa interioară surse ale suferinței umane, vise rețezate, prăbușiri. Poetul plînge lîngă dramele umanității, dar ochii săi sînt plini de lacrimile luminoase ale speranței, ale încrederei. Cultivînd o lirică intimă sau oratorică, oscilînd între poezia de irizări coloristice și tonurile grave sau vîjelose, Seghers are în fond viziunea celui care deși mai „fatigue qu'un mort” crede în forța sa regeneratoare a umanului: „Et nous autres, que dirons-nous? Comme la vague sur la vague / Sans cesse nous roulons et nous refaisons / d'une écume où le ciel se mire et se divise. / Est-ce la mer ou nous, dispersés et mourants / qui déferlons sur les rochers?”

Comunismul ca un morman, templele mi naturale ale cărților de poezie, încredzător în destinul acestuia, Seghers este de două ori poet.

VASILE NICOLESCU

IVAN ŢANEV (Bulgaria)

Frumoasele

Fine profiluri de Elene —
nu-i moarte care să le steargă.
Ele pășesc pe-acest pămînt
cu ochi de aur, inspirați
și vecni vii.

Deasupra lor plutește
al drumurilor colb
și-al trenurilor fum,
dar vii rămîn
în vesele bărbăților
cu ochii lor albaștri
și părul lor de smolă.

Asemeni riului de munte
și aripilor de porumbi
înforțate trupuri
se-ntruc vibrînd în noapte
între acorduri pure.

Și inima-mi
le urmărește mută.
Și mai departe-n lume
ca din oglîndă în oglîndă
plutește frumusețea lor.

În românește de VALENTIN DESLIU

JISLAW WAWRINIĄK (R.D. Germană)

Visuri verzi

Mi-ar place să-mi sădesc ca pe un pom
fiere zi.

Ar crește-atunci o mîndră de livadă.

Îndrăgostitii s-ar visa în ea,

bătrînii ar dormi pîn' la chindie,

copiii poamele lor face pradă.

În păsările-n crengi le-ar ține hangul.

Sînt și copaci tînești, ce te imbie

să-ți legi de ei, din plietoseală, streangul.

Cum i-ai mai doborî! Din lemnelor

ce visle s-ar mai scoate și hirtie!

Poate-ntr-o zi

chiar eu mă voi sădi

ca pe un pom gigant:

ca pomul vesnic-verde-al cunoștinței,

ca taina dragostei între pămînt și soare,

ca primul sol al vieții în neant.

În românește de RADU MARCULESCU

BLAS DE OTERO (Spania)

O casă pentru toată viața

Oamenii își deschid brațele spre pace.
(Blestemați să fie cei ce-or încerca să spargă
gamul necrotit al ferestrei.
Vor primi prompt răspunsul convenit
de la toate ferestrele. Apoi
marea se va tălăzui pe străzi,
iar cerul se va năruși peste ei
strivindu-i. Blestemați să fie
cei ce-or încerca să ne tulbure liniștea
sunînd la usa noastră cu gînd ascuns.)

Ne construim casa
cărămîdă cu cărămîdă, slovă cu slovă.

În românește de ANDREI IONESCU

OCTAVIO PAZ (Mexic)

Imn între ruine

Sublima senzație de-a atinge frumosul.

— cotidian.

De-a te-implini din el.

Tuții de arși și lumini.

Pata de vin de pe masă își lățește necontenit
ocul de singe.

Nesfîrșite, prin marea cu ape-moale,
aidoma brațelor de refic de coral.

simțurile-mi înșesc în ora trează.

Clipa se umple de o concordantă intensă
și galbenă.

O, miez al zilei, miracolul centrul al lumii,

spic pleznind de minute de aur,
pocal debordînd de eternitate!

Întărește-mi, priinos, se răznesc, serpuiesc.

Gînduri-sfîrșit ostense — meandre de ape confuze

de nu-si află odihna în marea fluviu:

delți de singe sub veșnicul soare.

Oare totul se va-mpotmoli în plescăitul acesta?

Zi, rotundă zi!

Naranză luminoasă-mpărțită-parte-egală

în douăzecișaptez de felii elastice, totale.

imbabate de-aceesi divină mireasmă, dulce-

amaruie!

Anticul „întelego” a răzbătut pînă la noi,

cele două fascii de Univers se-negemănează pe

apele-nvolburate ale oglinzii-constîntă —

s-au rîrit cristaline:

reîntrate în matcă, se domolesc

și-n glas sopit de izvor murmură blind

basmul adevărat, scuturat peste sufletul lumii

de azi:

Omule, arbore cereș de viziuni,

de cuvînte ce sînt flori ce sînt fructe

ce sînt faptele noastre.

În românește de LIANA DUMBRĂVA

YOGA — UN SISTEM DE „GIMNASTICĂ” PENTRU INTELECTUALUL MODERN?

A devenit astăzi aproape o modă, în cercurile intelectuale de pretutindeni, interesul și practicarea sistemului de gimnastică Yoga. Scriitorii și oameni politici, stele de cinema și savanți atomisti, cosmonauți și înalți prelați apar fotografiati în paginile diverselor reviste occidentale practicînd Yoga. Recent cu ocazia morții lui André Malraux, de la Figaro Littéraire, mi se pare publică o fotografie a celebrului scriitor într-una din cunoscutele poziții Yoga. Ce este adevărat și ce nu este în toată această „modă Yoga”, care a început să se achiziționeze și la noi?

Răspunsul compozit, mai întâi, unele considerări de ordin general. Se știe că medicina modernă și-a făcut o adevărată „specialitate”, desigur secundară, din „reabilitarea” și reconducerea, de pe poziții „simbolice” contemporane, a unor practici terapeutice străvechi, rămase la nivelul cunoștințelor empirice, cu privire la cauzele și tratamentul diverselor maladii fizice sau psihice, cu privire la conduita igienică a omului. Numeroase tradiții, obiceiuri, credințe chiar, ale căror origini se pierd în sejurul vremilor, devin astăzi, după o minuțioasă verificare științifică, principii moderne cu largă și variată aplicabilitate în medicină. Credința în puterea curativă a apei sfîștite — aghyama —, bunăoară, proprie religiei crestine, s-a constatat că nu e complet lipsită de un fundament real. Ea se întemeiază pe observații științifice verificate științific, că o cantitate foarte mică dintr-o foarte slabă soluție de argint distruge repede microorganismele, din apa stătută. Și într-adevăr, ritualul apei sfîștite, presupune printr-alte, trecerea unei cruci de argin; printr-un vas cu apă. Cînd despre diferitele date de igienă ale religiei mahomedane se constată, acum, că ele trebuiau de mult introduse în medicina universităților. Aplicarea vaccinurilor, practica inhalativilor și aerosolilor nazali erau din timpuri străvechi, cunoscute la chinezi.

Pe aceeași linie se înscrie și „revalorificarea” sistemului de gimnastică Yoga. A profundul cercetările privitoare la cauzele diverselor imbolnăviri, mai mult ori mai puțin specifice epocii noastre, medicina modernă a ajuns la concluzia că alături de o serie întregă de cauze de ordin, ca să zicem așa, extra-sociale, există și una, eminentamente socială: munca intelectuală intensă, care presupune o cheltuielă nervoasă mai mare de cît cea fizică. Organismul omului contemporan suferă de pe urma folosirii neproporționalizate a anumitor grupuri musculare, de pe urma excesului de consum nervos, de pe urma circulației sanguine necorespunzătoare în țesuturile înconectate. O entă intoxicare generală, cu simptome variate, are loc la nivelul întregii vieți cotidiene contemporane. În această situație, „forțele de regenerare” ale organismului omeneș rămîn doar în stadiul de „potential latent”, nefolosit, fiind cel mai adesea subliniate prin tot felul de „proteze” de medicamentele a căror răspîndire, apăsîndu-se asupra controlului științific riguros, Aparîndu-se un organ bolnav, deseori e sacrificată inconștient sănătatea altuia. Remarcînd permanentă și cumulativă lipsă de armonie între efortul intelectual și cel fizic, medicina în prezent acordă o mare importanță exercitiilor de gimnastică, ca mijloc de terapeutică naturală.

Există la ora actuală diverse sisteme de gimnastică, fiecare cu avantajele și dezavantajele sale, cel mai cunoscut fiind sistemul de gimnastică suedeză. Majoritatea acestor sisteme pun accentul pe factorul fizic, urmăresc stimularea dezvoltării și menținerii organismului la un anumit grad de dezvoltare fizică la un anumit grad de solicitare armonioasă a diverselor organe, grupuri de mușchi etc. Interesul pentru sistemul de gimnastică Yoga (un sistem de gimnastică foarte vechi de concepție asiatică, hindusă indeosebi, bazat pe mi-

nutoase și îndelungate observații empirice, verificate printr-o practică multimedie) constă în faptul că în cadrul lui se urmărește stimularea mai multor factori, a mai multor grupe de elemente nu numai fizice, ci și psihice. Exercițiul fizic în cadrul sistemului de gimnastică Yoga reprezintă numai unul din componentele acestuia. Igiena alimentară, igiena generală, anumite caracteristici alimentare, anumite ritmuri respiratorii, controlul conștient — interiorizat al activităților desfășurate, atît de cele două laturi nervoase: simpatice — para simpatice din torace și abdomen, cît și de un al treilea lanț, din măduva spinării, care, deobicei, funcționează la modul subconștientului, sincronizate toate între ele, conform fiecărui organism și fiecărei etape din evoluția acestui organism reprezintă un ansamblu de exigențe, extraordinar de complex și uimitor de eficiente, în limitele cărora individul e solicitat, ca structură biologică distinctă, ca totalitate vitală. Pare a fi vorba despre o surprinzătoare intuiție a concepțiilor ultramoderne despre gimnastică, concepțiile structuraliste. Sînt mai multe „tehnicî” de Yoga: Hathya — Yoga în cadrul căreia rolul principal revine exercitiului fizic; Radja — Yoga, în cadrul căreia rolul principal revine exercitiilor de ordin spiritual, deconectare, de pildă, pentru un timp oarecare de orice gînd, realizarea unei suspensii a legăturilor cu lumea materială, cu timpul și spațiul; Tantra — Yoga în care rolul principal revine acțiunii de conectare a omului la cosmos etc. Concepția generală yoghină pornește de la convingerea că prin practicarea diferitelor tehnici — exerciții sau grupuri de exerciții — organismul omeneș își selectează „energia naturală” specifică din mediul înconjurător, pe care prin intermediul sistemului general al respirației o transformă în energie umană specifică, în stare de a putea fi dirijată în tot corpul sau în unele părți ale corpului, solicitate prin diferitele poziții gimnastice, sincronizate cu un ritm respirator adecvat. Trebuie menționat faptul că la noi cercetările în această direcție, interesul pentru descifrarea sensului adevărat și a valorii practicilor Yoga au un trecut, ce poate face cinste la orice cultură. E suficient să amintim doar studiile lui Mircea Eliade, inițiate cu aproape patruzeci de ani în urmă, atunci cînd lumea se interesa prea puțin, as zice, mai degrabă nu se interesa de loc, de Yoga.

Ce a determinat interesul actual pentru Yoga, în lume?

Înaintea de toate confirmarea, pe baze științifice, experimentale a unor „postulate Yoga”, a unor idei, considerate mult vreme drept aberații, fantezii, „născociri orientale”. As vrea să dau doar cîteva exemple. Astfel, fără a merge pînă la o completă identitate cu cunoștințele noastre actuale, datele din anatomia și fiziologia yoghina, indicînd transmiterea posibilă a stimulilor vitali către obiectivele lor, surprînd, prin asemănare cu sistemul nervos central, și căile nervoase periferice, legate atît între ele, cît și cu toate celelalte organe prin plexurile neuroendocrine etajate. Excitarea, pe cale experimentală, a acestor plexuri, determină efecte ce aparțin respirator adecvat. Trebuie menționat faptul că la noi cercetările în această direcție, interesul pentru descifrarea sensului adevărat și a valorii practicilor Yoga au un trecut, ce poate face cinste la orice cultură. E suficient să amintim doar studiile lui Mircea Eliade, inițiate cu aproape patruzeci de ani în urmă, atunci cînd lumea se interesa prea puțin, as zice, mai degrabă nu se interesa de loc, de Yoga.

Pe aceeași linie se înscrie și „revalorificarea” sistemului de gimnastică Yoga. A profundul cercetările privitoare la cauzele diverselor imbolnăviri, mai mult ori mai puțin specifice epocii noastre, medicina modernă a ajuns la concluzia că alături de o serie întregă de cauze de ordin, ca să zicem așa, extra-sociale, există și una, eminentamente socială: munca intelectuală intensă, care presupune o cheltuielă nervoasă mai mare de cît cea fizică. Organismul omului contemporan suferă de pe urma folosirii neproporționalizate a anumitor grupuri musculare, de pe urma excesului de consum nervos, de pe urma circulației sanguine necorespunzătoare în țesuturile înconectate. O entă intoxicare generală, cu simptome variate, are loc la nivelul întregii vieți cotidiene contemporane. În această situație, „forțele de regenerare” ale organismului omeneș rămîn doar în stadiul de „potential latent”, nefolosit, fiind cel mai adesea subliniate prin tot felul de „proteze” de medicamentele a căror răspîndire, apăsîndu-se asupra controlului științific riguros, Aparîndu-se un organ bolnav, deseori e sacrificată inconștient sănătatea altuia. Remarcînd permanentă și cumulativă lipsă de armonie între efortul intelectual și cel fizic, medicina în prezent acordă o mare importanță exercitiilor de gimnastică, ca mijloc de terapeutică naturală.

Există la ora actuală diverse sisteme de gimnastică, fiecare cu avantajele și dezavantajele sale, cel mai cunoscut fiind sistemul de gimnastică suedeză. Majoritatea acestor sisteme pun accentul pe factorul fizic, urmăresc stimularea dezvoltării și menținerii organismului la un anumit grad de dezvoltare fizică la un anumit grad de solicitare armonioasă a diverselor organe, grupuri de mușchi etc. Interesul pentru sistemul de gimnastică Yoga (un sistem de gimnastică foarte vechi de concepție asiatică, hindusă indeosebi, bazat pe mi-

etc., apoi de a comunica cu lumea, cu universul pe cale „biologică”, pe cale invizibilă, pe niște canale nevăzute, prin intermediul „mediei simț”. E ceea ce umim noi în termeni curenti înțelțite sau ceva asemănător acestuia, — fenomen perfect exilicabil din punct de vedere științific. Presimțirea unor impenente evenimente, transmiterea gîndurilor în tăcere, nu pot fi suficiente explicate în limitele sistemului de referință obișnuit. Problema „ochilor interiori” se traduce, adăsur, prin problemele recunoașterii unor mijloace subconștente de transmisie și dirijare a umanului al căror centru pare a fi epifiza.

Cercetările medicale moderne au demonstrat fără putință de tăgădă că organismul omeneș se regăzește și printr-un sistem de transmisie „îndivuetă” a semnalelor — dintr-o regiune către alte regiuni — diferit de cel clasic. Organismul omeneș se prezintă, din punctul de vedere al științei medicale actuale, ca o extrem de complexă pîlă electrică, producătoare și consumatoare de electricitate. Electricitatea produsă de organism diferă în intensitate și caracter de structura fiecărui organism, de poziția fizică în care ne aflăm, de dispoziția noastră sufletească din fiecare moment. Studiul bioelectricilor, aflat încă la începuturile sale, a scos în evidență importanța pe care o are pentru organism, din acest punct de vedere, procesul de inspirație-expirație a aerului. La nivelul căilor respiratorii, prin inspirația și expirația aerului se realizează permanent o anumită cantitate de energie electrică. Orice asimetrie, orice dereglare a aparatului respirator superior influențează serios activitatea întregului organism. La Congresul de neurologie din India, care a avut loc anul trecut, S. L. Vinerak, director adiunt al Institutului de cercetări medicale din Bombay, în colaborare cu doctorul în biologie Ayavann Pillay și sub egida directă a ministrului sănătății al Indiei, au demonstrat acest lucru experimental. Tin să menționez că experiența a avut loc, așa cum se subliniază și în comunicarea autorilor pe baza unei sugestii a subsemnatului, exemplificată cu numeroase observații clinice, prezentată la un Congres mondial O.R.L., care a avut loc anterior.

Or, atenția acordată respirației în cadrul sistemului de gimnastică Yoga pare a fi intuită acest adevăr, abia acum descoperit de noi.

„Suspendarea timpului” în cadrul sistemului de gimnastică Yoga are de asemenea o funcție vitală importantă. Timpul și spațiul social, gîndurile, conștiința, toate aceste elemente au reprezentat și reprezintă achiziții umane fundamentale, în afara lor omul nu poate fi conceput. Ele prezintă întotdeauna și un aspect negativ — responsabilitatea lor presupune concentrare nervoasă, încordare, cum o demonstrează de altfel, teoria marxistă a instrăinării. Suspendarea timpului — a încercarea bunăoară să nu te gîndești la nimic pentru cîteva minute — reprezintă un relaxant ideal. Omul se contopește în atări altele cu substanța cu universul, realizîndu-se o legătură de tînuț celorlalte, cînd viața nu devine încă, am zice, conștientă. Așa încît poezii avea dreptate spunînd că simte, cum prima tresure

publica

istoria

poporului

român

Proclamarea la 30 decembrie 1947 a Republicii Populare Române a însemnat trecerea în viață a unei idei prezente de veacuri în conștiința poporului nostru, care a legat lupta sa pentru libertate, egalitate socială și independență națională de speranța înfăptuirii unei forme de stat democratice. Cei mai buni fii ai poporului, luptători hotărâți și devotați pentru cauza democrației, bunăstării și progresului patriei, au militat consecvent pentru atingerea acestui țel. „Este știut — arăta Ion Nicolae Ceaușescu în raportul său cu privire la proiectul de Constituție a Republicii Socialiste România — că în decursul istoriei, exprimând aspirațiile de libertate și independență ale poporului, patrioții cei mai luminați au născut către o formă de stat democratică, progresistă, care să asigure libertate și dreptate socială pentru cei mulți, neastîrnarea politică și înfiorarea economică a țării, să înfăptuiască dreptul sacru al poporului de a fi singur stăpîn în patria sa strămoșască.”

Ideea de republică a apărut la un anumit stadiu al evoluției social-istorice, ca presupunind existența unor anumite premise economice, sociale și politice. Primii germeni apar încă din epoca feudală, deși în această perioadă pe primul plan era — și nu putea să fie altfel — problema întăririi domniei centralizate, ca o stavilă în calea abuzurilor marilor boierimi și un mijloc de sporire a rezistenței în fața tendințelor de cotropire din partea marilor imperii ale vremii. Gheorghe Doja pleacă din la teza egalității originare („Cînd au apărut primii oameni — întreba Doja — cine era atunci Cezar? Cine era rege?... Dacă toți avem același tată, urmează să și noi să fim egali”) și proclamă la Cămin republica, desființarea nobilimii, egalitate pentru toți și suveranitatea poporului.

În perioada destrămării feudalismului, sub influența curentelor de idei ale epocii, în opera unor reprezentanți ai curentului iluminist din țara noastră apar unele idei republicane. (Ex: Ion Budaș Deleanu). De așezeni, în cadrul mișcărilor revoluționare premergătoare anului 1848 se dezvoltă în Banat o mișcare social-politică care avea înscris în programul său creșterea și dezvoltarea statului democratic. Acesta forma unei republici unitare române. Un membru al acestei mișcări, învățătorul Maran, a pus elevii să răspundă scrierii revoluționare și să facă propagandă pentru „Republica Română”.

Ideologia revoluționară-democratică de la 1848 a asociat ideea de republică ideilor eliberării și unității naționale. Deși atât în programul de la Islaz citi și în broșura „Dorințele patriei naționale” se preconiza ca în fruntea statului să fie un „domnitor”, acesta nu trebuie înțeles ca un monarh, ci ca un președinte de republică, iar menținerea titlaturii era o concesie pe care, de altfel, viitoarea constituție urma să o înlăture. În exil, revoluționarii pașoptiști au editat revista „Republica Română”, care prin însăși titlul ei este o dovadă a ideilor republicane ale celor mai mulți dintre ei.

Ideea de republică a fost fundamentată teoretic în scrierile unor fruntași ai revoluției, dintre care amintim pe Cezar Bolliac, C. A. Rosetti, Eftimie Murgu, Dimitrie Bolintineanu, dar mai ales în scrierile lui Nicolae Bălcescu și Simion Bărnuțiu. Deși cu limite, inerente epocii lor, gândirea acestor revoluționari impresionează prin caracterul avansat al unor idei privind o seamă de aspecte fundamentale ale statului și în special prin ideea că rîsul republicii, rațiunea ei de a fi, o constituie asigurarea deplină suveranității a poporului: Republica — arăta marele democrat revoluționar Nicolae Bălcescu — este un stat în care oamenii adună îngrășeții singuri de soardă lor, fără ași pune stăpîni pe cap, — avînd în lucrarea lor drept regulă dreptatea și drept ființă frăția”. În cadrul republicii „poporul nu ascultă decît de slujbași aleși de dînsul chiar cu treabă hotărîrită și pentru revizuirea democrației. Slujbași sînt deopotrivă cu ceilalți oameni. Ei poruncesc în numele poporului și sînt datori a lucra numai pentru dînsul, ascultînd legea făcută de dînsul, supunîndu-se la privegherea necurmată a cetățenilor și stînd todeauna gata de a da înapoi slujba cu care au fost însărcinați cînd s-a sfîrșit vremea pentru care au primit-o”. — Republica preconizată de Bălcescu trebuie să fie „democratică” adică, purerea statului și drepturile lui... să fie în mîna poporului întreg, fapt ce ar fi deosebitul de „republica aristocratică în care puterea e în mîna unor oameni... ce se cheamă nobili sau boieri”.

Presimțind parcă acțiunea trădătoare a unei părți din burghezie, (sîrpa liberă), care aliată cu moșierimea („monstruoasa coală”) avea să instaurare la tron rapacele dinastie prusacă. Bălcescu insistă în mod deosebit asupra pașoptei pe care o reprezintă instituția monarhică pentru popor. „Cea mai mare dobitocie — spunea el — ar fi că românii, după ce își vor cîștiga cu singele libertatea lor — căci altfel nu se poate cîștiga libertatea —, să meargă de bunăvoie lor și să dea pe vecinicia sau pe viața unui domn, crai sau împărat, care să-i joace să-i chinuască și să-i despoaie cum li-i voia și după firea cea rea a domnilor și a împăraților”.

Ca și Bălcescu, Simion Bărnuțiu, fruntaș al revoluției din Transilvania, a militat la rîndul său pentru o formă de stat republicană. Cu o vigoare întințită deoar la un republican democrat-revoluționar ca Bălcescu sau la un antidemocrat ca Hasdeu, Bărnuțiu a combătut din toate punctele de vedere monarhia, fie ea constituțională, absolută sau ereditară. La el este vorba de combaterea unei monarhii sau a altceia, ci a însuși principatului monarhic. Prevedea-se pentru republică, Bărnuțiu arăta că în cadrul acestei forme de stat trebuie să domine și să guverneze numai dreptul și dreptatea, pentru că națiunea română s-a postat vieții în eternă liberă și ne-dependență sub scutul acestora, să-și poată explica (dezvolta-a, a) și apăra viața fizică și spirituală și a se bucura de pace și prosperitate... Ca și Bălcescu, Bărnuțiu lega ideea de republică de suveranitatea poporului (pe care el o numește „maiestatea poporului”), prin care înțelegea „puterea supremă, ceea ce se cuvine lui și numai lui în toată întinderea teritoriului lui, a indivizibilului său, a scopurilor și a negocierii sale naționale”.

În perioada post pașoptistă mulți scriitori, oameni de cultură, publicați anii dintre ei foști participanți la revoluția din 1848, s-au declarat pentru republică și împotriva monarhiei. Încununarea Hohenzollernilor a declanșat în opinia publică din România un puternic curent antimonarhic. B. P. Hasdeu, A. Bălcescu, Al. Beldiman, Al. Macedonski, Traian Demetrescu, Gh. Panu ș.a. s-au pronunțat în presa vremii împotriva regelui Carol și a instituției monarhice în general, demascînd inutilitatea, corupția și antipatriotismul ei.

Apărîția și afirmarea pe arena istoriei a clasei muncitoare a dus la apariția în ideologia republicană și critica monarhiei a unor elemente calitative noi. La sfîrșitul secolului trecut socialistii români au abordat problema republicii în lumina tezelor marxiste despre caracterul de clasă al statului, subliniind că în orice societate bazată pe clase antagonice, statul — indiferent de forma ce o îmbracă — reprezintă întotdeauna interesele clasei dominante. Gîndirea socialistă a legat strîns idealul republican de înfăptuirea unor profunde transformări sociale. Cu o deosebită forță arăta acest lucru I. Vasiliu (C. Dobrogeanu-Gherea) în articolul „Socialismul și republica”, publicat în numărul din 19 mai 1892 al ziarului „Munca”. „Noi, socialistii democrați — se spunea în articol — dacă voinăm sincer dezrobirea muncitorilor, dacă voinăm desființarea monarhiei, fie în capul ei un rege sau un președinte, atunci trebuie să căutăm să distrugem rădăcinile, temelile acestor instituții. Dacă noi vom putea organiza pe muncitori și a-i face să capete stăpînirea politică, dacă prin această politică vom putea reuși ca mijloacele de producere, unelte și pămînt, să nu fie în mîna unei singure clase, ci în mîna națiunii întregi, dacă prin aceste mijloace am pus în neputință de a se exploata și jefui om pe om... atunci domnia burgheziei va dispărea, domnia silniciei și jafului nu vor mai fi, alcătuirii societății de azi va pieri cu toate instituțiile ei, cu armata, regalitatea, poliția, etc.”

În programul P.S.D.M.R. din 1893 republica era apreciată ca „singura formă posibilă și compatibilă cu socialismul”.

Crearea în 1921 a P.C.R. a avut o importanță crucială în istoria poporului nostru. Preluind și dezvoltînd tradițiile republicane ale mișcării muncitorești și democratice de la noi, partidul comunist a subordonat lupta pentru republică luptei generale revoluționare, pentru înlăturarea burgheziei, pentru înfăptuirea unei organizații socialiste. După victoria insurecției armate de la 23 August 1944, poporul român sub conducerea P.C.R., a răsturnat monarhia și a proclamat la 30 decembrie 1947 Republica Populară Română. În 1965, corespunzător stadiului actual de dezvoltare a societății noastre, noua Constituție a consfințit ca denumire oficială a țării — Republica Socialistă România.

I. CALAFETEANU

URMARI DIN PAGINA 1-a

ANUL 20

a fiecărui cetățean, atașamentul său față de toate formele muncii sociale, față de călăuză încercată — Partidul, atașament prin care se străduie progresul de azi și de mine al țării.

Libertatea și demnitatea prezintă a României sint o consecință firească a puterii de dăruire a poporului întreg, a capacității sale de a se alia tuturor eforturilor îndreptate spre prosperitatea socială. Republica noastră socialistă, existența ei, a făcut să se confunde țelul societății cu aspirațiile individului, a identificat într-un tot unic aspirațiile tuturor celor ce viețuiesc între hotarele sale. Prestigiul internațional al României de astăzi este tocmai rezultatul acestei hotărîri de monolit de a face din pămînturile sprijinite pe Carpați un teritoriu înflorit, dăruit liniștii și bogăției

Celebrîndu-și aniversarea, Republica își celebrează în același timp înfăptuirile, victoriile re-purtate zilnic în bătălia pentru schimbarea cursului vieții pe aceste meleaguri, pentru perfecționarea ne-întreruptă a ei. Esențială în această bătălie este capacitatea Partidului nostru de a îndruma pe calea dezvoltării, de a concentra și canaliza energia și experiența dobîndite de mase în folosul viitorului, în folosul înălțării unor grandioase construcții materiale și spirituale. Cei douăzeci de ani de muncă pasnică și entuziasmă îi sîrbătorim acum, în preajma unor evenimente ale căror ecouri sînt încă vii. Documentele congresului al IX-lea al P.C.R., recente documente ale Conferinței naționale, proiectează într-o lumină nouă, în timp, destinele de mine ale României. Sint schițate cu calm și echilibru liniile de forță ale evoluției societății noastre, se trasează cu înțelepciune un drum propice bunăstării întregului popor. Se reînnoiesc cu precizie formele și metodele de organizare, punîndu-se în acord cu drumul parcurs pînă acum de colectivitatea românească.

Cinstirea zilei de acum a Republicii este de aceea prilej de retrospectivă dar și de privire în viitor. Este prilej de rememorare a importanțelor realizări și edificii înălțate prin munca pasională a unui popor stăpîn și în afara hotarelor, pe destinele sale. Din aceste zile, potrivit în viitor, chipul României are înfățișarea aceluși obelisc nemuritor, pentru a cărui strălucire își încordează energiile toate generațiile.

UNIVERSALITATE ROMÂNEASCĂ

FILMUL MONDIAL ȘI NOI

vitalitatea și originalitatea acestui popor, cu toată înalta lui artă.

Este de ajuns să ne amintim că în 80 de universități din lume se predă limba și literatura română, că într-un singur an, acesta care se sîrșește, 30 de reputate Academii străine au ales, printre membrii lor, oameni de știință români. În acest uriaș flux al spiritualității române peste hotare se înscriu în ultimii ani, cele 1500 de titluri de cărți reprezentative ale culturii contemporane românești, traduse în 115 limbi străine, 60 de volume de critică și de exegeză eminesciană au apărut peste hotare. Creangă a fost tradus de 40 de ori, Sadoveanu în 44 de limbi, iar Tudor Arghezi în 40 de ediții separate. De mulți ani Descault lui Zaharia Stancu face ochul pămîntului în sandale de aur

Toate aceste date și fenomene dimensionează sensul vieții spirituale românești, pîndrîm în comunitatea culturală a lumii, pîndrîm caracterul puternic al originalității receptivă la ideile frumozului și dreptății, bazele României contemporane socialiste.

listele viitorilor noștri colaboratori: Rene Clair, Roberto Rossellini, De Sanctis, Orson Wells, Jean Marais, Marina Vlady H. Colpi, Richard Johnson, Amedeo Nazzari, Antonella Luialdi, Pierre Brice, Marie Jose Nat, Georges Marshall, Claude Riche și alții, care vor urma, pe genericele noastre afături de numele artiștilor noștri reputați sau debutanți, hai să le zicem, de vedetele noastre.

Citeva stiri internaționale pentru anul viitor? Vom scoate pe ecran marele film istoric românesc, în coproducție internațională, Columba; comedia Primuasele vacanțe; o reproducție româno-maghiară, foarte reușită — vă asigur; au fost semnate contracte în vederea ailor patru filme importante, cu studiiuri din Iugoslavia, Franța, Italia și Germania și fiindcă sîntem la capitolul „filmul mondial și România” să nu uităm că solistiții de vară va marca la Mamaia începerea noii ediții a tradiționalului Festival Internațional al Filmului de Animație, la cataraga căruia emblemele „Pelicanului Alb” vor flutura, o dată mai mult, cu mindria datoriei imp-linite.

POEZIA REPUBLICII

Semnele anului pot fi semnele poeziei? Semnele poeziei pot fi semnele anului?

Coroană de simfonie fințeză pretutindeni. Dacă nu le vedem acum, azi, le vom vedea cu certitudine mîine, extaziindu-ne la nesiguranta noastră trecută.

Privind lirica interbelică și cea de dinaintea primului război mondial, nu se poate să nu constăți potrivirea cu epoca. Poate nu e o simplă potrivire, — simplă operație recurentă — ci chiar epoca însăși. Poți recunoaște o epocă din versurile unui poet sau altul, dar mai important este că poți recunoaște tendințele ei, caracteristicile ei fundamentale.

Dacă privim proiectia grafică, diagrama lirismului românesc, putem foarte bine observa cum, afit unghiurilor ascuțite și celor mai puțin ascuțite, le-au corespuns cite un fenomen. Fie el trecător, fie el etern; fie abuziv, fie necesar.

Poezia a anticipat unele momente culturale și politice ale țării, sau, cel mai adesea, a corespuns lor. Desigur, numai celor majore. Celor care au dat maxima noastră dimensiune în universal. Deasupra oricăror fluctuații de tot felul, poezia a înaintat într-un zbor înalt, maiestros, cu o imensă umbră pe pămînt. Poezia s-a menținut într-un pendul clasic, precum structura tradiției în sine.

Un Goga, un Cotruș ne-au sugerat ritmurile milenare ale ființei carpatice: Blaga și Barbu revelau în lirică (sau indicau) ca nivelul nostru de conceptualitate este european, că stăpînim cu suplețe și originalitate abstractul; avangardismul — dimensia neastîmpărului, a nonconformismului; M. R. Parahivescu, Benic — ritmurile proletare, subterane, locomotiva roșie a istoriei.

Sînt vectori care, în paralelogramul forțelor de cultură, au menținut un echilibru propulsiv, progresiv, au trasat și modificat tectonica spiritualității noastre. Care nu poate fi niciodată incrementată.

Azi, poezia anului '67 este poezia fondului autohton. În toate valențele și sublimările lui. Să fie, deci, o întîmplare că tocmai în acest an s-au manifestat cel puțin două coordonate esențiale ale liricii patriotice, cetățenești? Să fie oare întîmplător că tocmai în acest an — anul unor istorice evenimente inițiate și conduse de Partid — au apărut cele mai bune cărți de lirică patriotică din cite cunoaște deocamdată poezia Republicii?

Pentru aceasta nu mă voi ocupa de cărțile respective. Am făcut-o și eu și alții, la momentul potrivit. Vreau să relev, cum ziceam, corespondența lor cu legitățile generale, preexistența unora în conștiința poezilor, caracterul lor profetic.

Întoarcerea la tradiție s-a făcut pînă acum în toate chipurile. Cu succese și excese. În acest loc mai fiind multe de discutat. De pildă, ilustrativismul, înțelegerea poeziei ca act de explicare, de decorație exterioară a unor surse și resurse etnice. S-au pronunțat împotriva acestui mod de a nexare a folclorului scriitori iluștri: Camil Petrescu, Călinescu, Lucian Blaga, Mircea Eliade și alții. Cu toții cereau respectarea substanței lui infuzibile și nu a celei fuzibile. Pentru a fi înțeleși, au invocat și termenul de irațional. Pentru că irațional este miezul inabordabil al tradiției, esența ei unică, irepetabilă, starea ei mistică. A exploata suprafețele, adică numai ceea ce este pitoresc în folclor, înseamnă a te îndepărta de el, de propria ta ființă. A te îndepărta de filozofia poporană asupra existenței, de modul de a contempla originară a lumii, de propria noastră unitate ontologică. Dar un astfel de stadiu corespunde unuia de inițiere, de semnal. L-am avut și-l vom avea. El este într-un anume fel necesar.

M. N. RUSU

OBSERVAȚII ASUPRA CRITICII LITERARE 1967

Opinii personale

Dacă poezia și proza promoțiilor mai noi au făcut un pas însemnat în 1967, suocim că același lucru se poate spune și despre critica literară, care trăiește un fenomen de demorțire. Și nu ne gîndim numai la numărul mare de volume conținînd culegeri de articole și cronici publicate anterior prin reviste, nici la activitatea masivă de exegeză periodică a mișcării de creație literară. Condeele tinere sau mai tinere, care au continuat să se ilustreze astfel, au devenit mai numeroase și arată o imbucurătoare largire a orizontului cultural de bază, o tehnică stilistică ameliorată („beția de concepte” a dat înapoi) și îndeosebi căutarea unor unghiuri de vedere revelatoare. Insuși tonul discuziei, în linie generală, a atins un nivel totodată mai elevat și mai animat. Dar critica literară nu este încă — cu unele excepții — la înălțimea saltului făcut de mișcarea noastră literară în poezie și în proza narativă. Acest lucru apare explicabil Activitatea critică este un posterius față de cea creatoare. Prolegemele critice abundente pot stînjini impulsurile de plasmuire. Nu este totuși logic ca spiritul critic să secondeze docil direcțiile și formele creativității literare, mulțumindu-se de cele mai multe ori să le incite, fără să le discrimineze. Tocmai aceasta se întîmplă într-un mare număr de cazuri. Exegeza critică pare că reușește mai ales atunci cînd ia în considerare operele literare mai izbutite. Ea manifestă adesea o tendință — să mi se ierte cuvîntul — parazitară: se bucură de bucuria altora.

Numerosi sînt criticii care se încălesc îndeosebi atunci cînd dau de ceva bun. Ne referim mai mult la un unghi psihologic de deviație, ușor de corectat, mai ales pe măsura înaintării în vîrstă și a experienței. Pentru că, așezămeni „științei” lui Rimbaud, critica este lentă.

Cu aceste observații de ordin general, trebuie să subliniem prezența neobosită a unor condece care aspiră la calificarea critică definitivă, îndeosebi prin înregistrarea laborioasă a fenomenului literar și cultural la zi. Fiecare din revistele literare are croniciari literari constanți, stabili. Așa cum spunem, pare că pădurea s-a pus în mișcare și se apropie de Macbeth. Produsul literar este încercuit, scriitorii trebuie să reflecteze la operațiile de fortificare, de apărare, înainte de a da drumul pe piață lucrărilor lor, dacă vor ca ele să nu se prăbușească sub suflul acut al lucidității de ambianță, înainte încă de a fi verificate piesă cu piesă. O falangă întreagă de critici relativ tineri a crescut rapid sub ochii noștri, se cultică cu fervoare, își lămuresc bazele teoretice ale conceptului estetic, le confruntă între ei, adesea cu o nerăbdare polemică explicabilă Alături de aceștia, critica de popularizare și de „colportaj”, pregătite terenul lucrărilor de poziții îndrăznețe, care au devenit foarte necesare.

Trebuie să notăm că un rol însemnat l-a avut în această mutație progresivă a viziunii critice, contactul larg, analitic, avut între timp cu tradiția românească — de la Măiorescu la Călinescu, de la Ibrăileanu la Tudor Vianu — și cu neastîmpărul exegezei literare și culturale internaționale.

Diversificarea sîrurilor de gîndire a mers pas în pas cu aceea a creației. Mulți critici tineri au început să se dedice și înșii poeziei, ceea ce nu poate decît să spordească capacitatea lor intuitivă în fața faptului artistic. Ne apropiem, fără îndoielă, de momentul cînd așa cum cităm nume noi, sigure, în poezie și proză, vom putea face

E o placentă. Numai într-o atare placentă (dar nu și dintr-o atare...), poate țîni zoosophismul, coordonata fundamentală, la modul generic, a liricii patriotice și a liricii devotate revifricării interesului pentru tradiție, pentru conceptul de țară înțeles ca sistem desăvîrșit și independent. Zoosophismul nu este însă numai atit (sau este în măsura în care nu poate fi recopiat). Zoosophismul este curentul larg în care se integrează întreaga dezbatere de idei poetice contemporane, el indică polul teluric, ancestral, al liricii noastre. Dar și al unității noastre de simțire.

Ce mai este zoosophismul? În primul rînd, recuștigarea drepturilor mitice ale poeziei, pe baza antecedentelor din poezia și istoria noastră populară. În al doilea rînd, reintegrarea într-un mod de gîndire folcloric, general valabil, asupra destinelor țării. Poezia zoosophică nu este nici în primul rînd, și nici în al doilea rînd poezie patriotică. Este poezie. Ceea ce se numește în ea sentiment de țară, este un duh omniprezent. Adică n-are temă, nu poate fi indicat cu precizie locul care îl emite. Zoosophismul e un cosmos mitic în care prind mărșie evenimentele, simboluri. Mai ales simboluri. De aceea este el modern. Prin semnele vechi ale istoriei, este sintetizată o întreagă gamă de sentimente eterne ale istoriei, sentimente care au dominat și ne-au întîrit de-a lungul anilor. El nu este nici măcar polemic. El este tragic. Căci zoosophia ne relevă deopotrivă „fiarele” tragice și blînde, pe cele negre și pe cele înțelepte care ne-au prevestit destinele. Dar zoosophismul nu este neapărat istorie cu identitate precisă. Într-o combinație de fapte caracteristică sentimentului cosmic popular, baladesc, legendar, ne sînt create mituri noi, un mod actual de a utiliza limbajul arhaic. Un mod implicit, delectiv. Altul, să zicem, decît cel al pașoptiștilor. Tocmai pentru că s-a pornit de la ceea ce este abisal, miotic și nu livresc, factice. Zoosophismul este redarea acestuia într-o perspectivă fantastică, vizionară, specifică filozofiei folclorice, avidă după simboluri generalizatoare. Zoosophismul este credința de sine a tradiției, reînnoirea starea ei protoistorică. De aceea, nu puțin au fost criticii care n-au înțeles cartea ce mi-a sugerat una dintre principalele semnificații ale liricii din ultimele două decenii.

Polul opus zoosophismului este conceptualismul. Fără însă a se respinge unul pe altul. Pe cînd misterul arhaicului presupune în afunduri teoria, așa și abstractul presupune în subteran o puternică stăpînire a tradiției concrete, a liricii pur. Așadar, pe scurt, zoosophismul indică respectul față de tradiția autentică, față de spiritul ei impalpabil, magic. Conceptualismul liric anticipează piafonul la care se va ridica gîndirea intelectuală de azi, filozofia ca știință. Pare o afirmație paradoxală, însă cele două „genuri” nu sînt la același nivel al demersurilor cognitive. Pe cînd poezia și-a făcut un titlu de glorie din epistemologie, filozofia abia discută gnoseologia. Intelectualismul ei nu vine, așadar, dinspre ea însăși, din propria ei luptă internă cu clișeele și anchilozele, ci dintr-un principiu al ei refuzat: — intuiția. Poezia este aceea care indică atitudinea cotidiană a gîndirii filozofice românești, așa cum între cele două războaie o indica aceeași poezie.

Dar acest abstract al poeziei este reflectat și în lirica patriotică, dacă nu cumva a pornit chiar de acolo: de la înțelegerea superioară, categorială a conceptului și sentimentului de patrie și partid. A fuziunii dintre ele. A „sterei lor gînditoare”. Unice.

M. N. RUSU

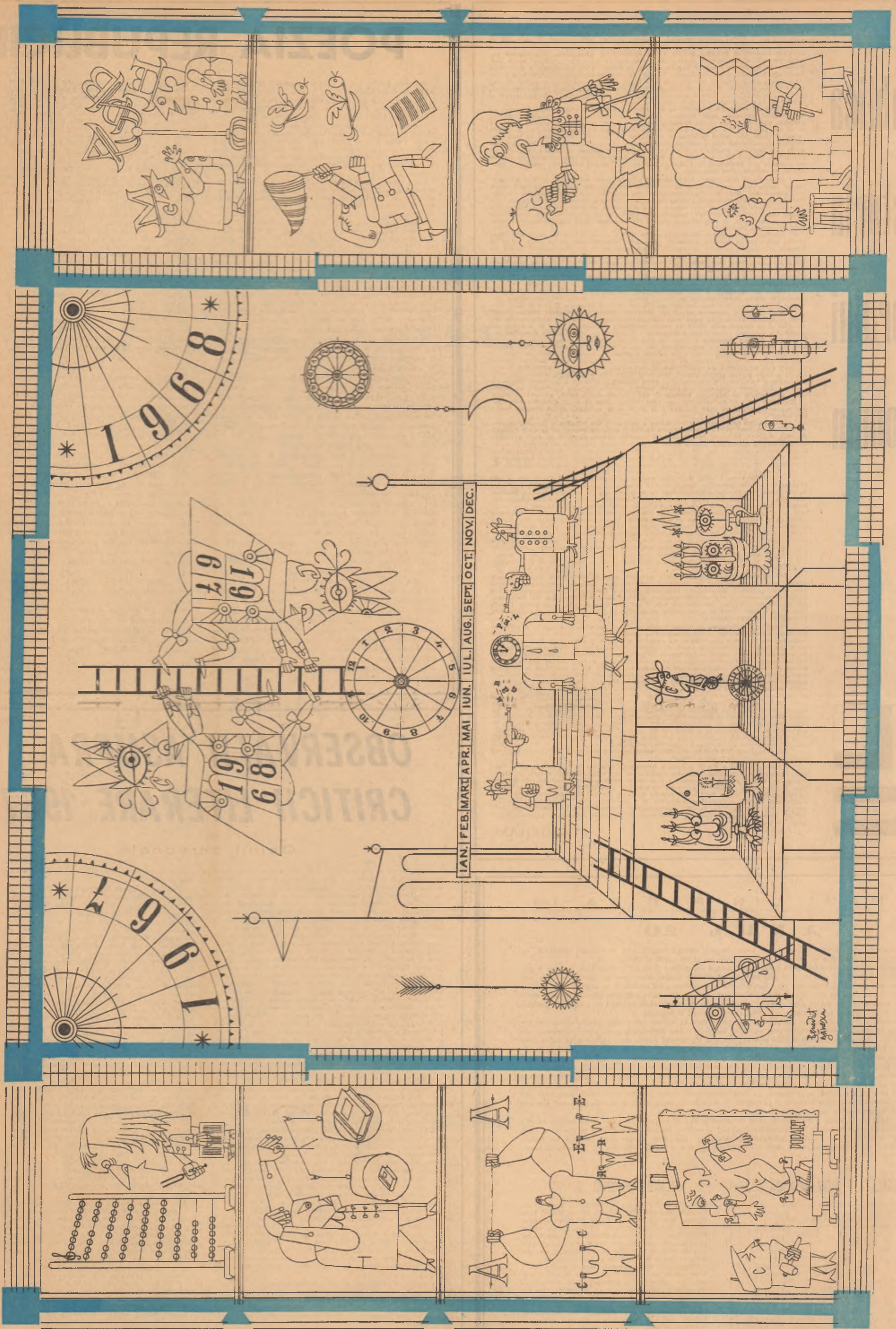
același lucru și în domeniul profesionist al examinării artei și culturii.

Ni se pare însă că în cursul anului care a trecut s-au înregistrat simptome critice foarte semnificative într-un alt sens, — și tocmai de aceasta voiam să vorbim — deosebit de acela al criticii propriu zis calificată. Spiritul critic și-a ales vîrurile în mod mai liber ca pînă acum. Mă gîndesc la o serie numeroasă de articole de critică românească și de literatură străină, incidentale sau mai puțin, mai generale sau legate mai strict de fenomenul literar. Ele constituie indiciile unui climat critic general foarte fecund, nou, inedit, substanțial, pe care trebuie să-l saluțăm cu toată căldura, indiferent dacă se exteriorizează într-un mod salutar, diletant, eclectic sau impresionist. Ne gîndim spre exemplu la cele două articole intitulate Rigoare și hazard, semnate de Cezar Baltag și apărute în Gazeta literară. Ele dovedesc nu numai o robustă spiritualitate, ci și o forță de discriminare îndrăzneată a bazelor de evoluție a suprarealismului, văzută din unghiul de vedere al experiențelor românești. Nu mai puțin uimitor ca intuiție critică este studiul intitulat Isarlık, publicat în mai multe numere al revistei Luceafărul de Mircea Ciobanu. Tîndrul poet a grupat în rîndurile sale o serie de momente, de o puternică culoare specifică, ale unui orizont mitico-istoric „balcanic” al poeziei românești, depășind aspectul de pură istorie literară al problemei. Vom reține, spre exemplu, deasemenea, citeva din articolele lui Paul Anghel publicate în rubrica „Arhiva sentimentală” pe care o susține în Gazeta literară. Două din ele au fost intitulate Simbolistica vesmintului. Autorul dă o interpretare impresionantă — care conține embrionul unui întreg studiu structuralist — al unor motive folclorico-etnologice ale vesmintului românesc, asupra predominării tradiționale în el a albului, de origină spirituală rituală, asupra implicărilor de estetică și istorie a culturii ale acestui fapt. Demn de reținut este articolul-eseu al lui Nichita Stănescu apărut în revista Cronica din Iasi, asupra Zoosophiei lui Ion Gheorghe, precum și cel intitulat Orfeu, publicat de Grigore Hașiu într-un număr recent al Luceafărului. Aceste simple semnalări disperate pot continua.

Spre a ne întoarce la critica propriu zisă, ne vom grăbi să reținem cronica publicată de Gh. Achitei despre studiul profesorului Rosca asupra lui Hegei, unde, cu o hîrșă amplare de orizont depășind limitele unui articol de revistă, ni se vorbește despre un hegelianism românesc natural, ne vom opri asupra originalelor observații despre Brîncuși ale lui Dan Hăulică din recentul volum comemorativ, vom reține observațiile lui Al. Oprea asupra evoluției prozei — fragment din lucrarea în curs de apariție a autorului — vom semnala pluralismul inspirat al temelor abordate de Valeriu Ripeanu, vom sublinia analizele subtile și derutante ale lui Marian Popa, vom nota introducerea lui Sorin Alexandrescu la traducerea „Arth” Teoria literaturii a lui Wellek și Warren și altele.

Ne-am referit, aproape la întîmplare, la unele cote de nivel ale activității critice din ultimul an, care constituie tot attea adevărate simptome de deschidere completă a posibilităților unei discipline cu cele mai frumoase tradiții în mișcarea literară românească.

DRAGOȘ VRĂNCEANU

Cu prilejul Anului Nou „Luceafărui” vă oferă acest desen realizat de Benedict C.